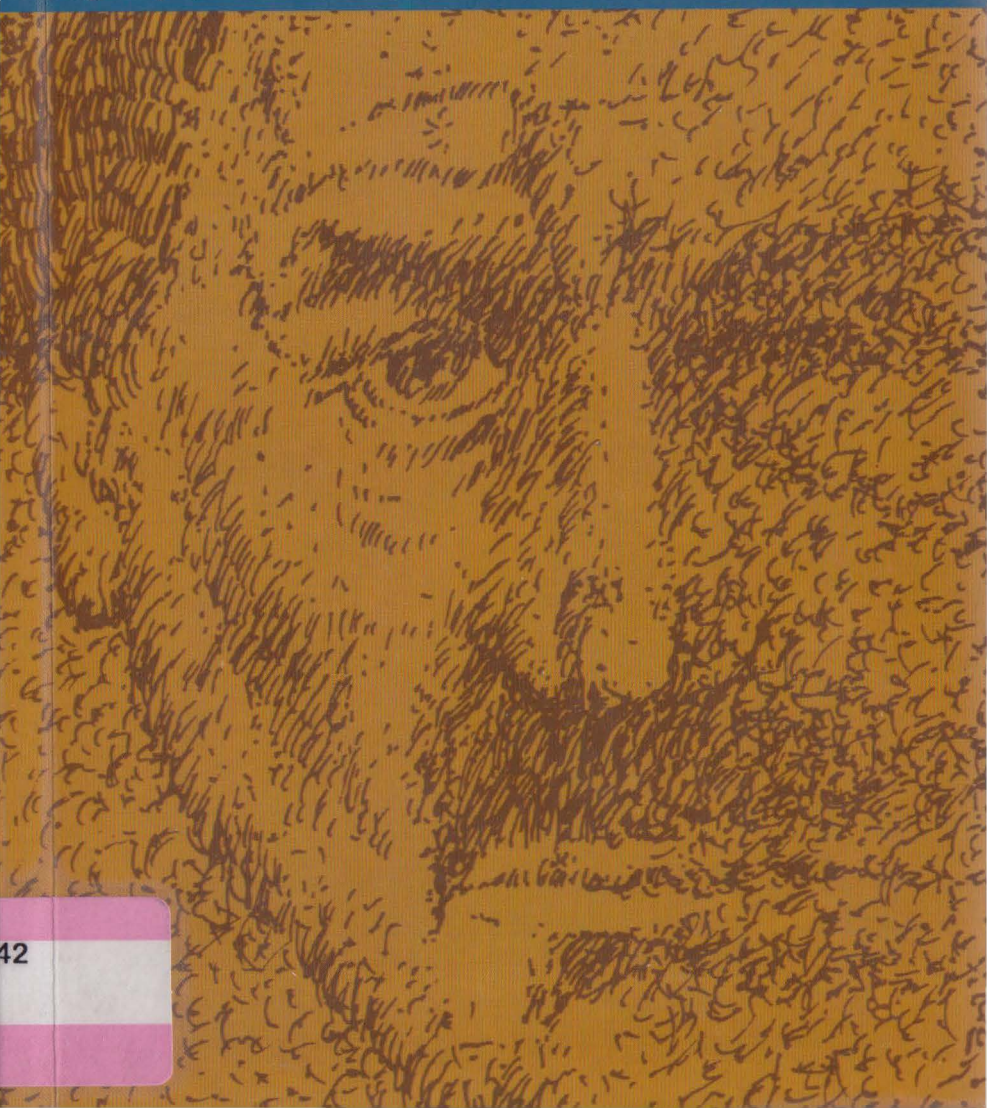
YA TAHAMMÜL YA SEFER

mustafa kutlu

dergâh yayınları hikâye

42

Ya Tahammül Ya Sefer'in yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 105
Sertifika No: 14420
Türk edebiyatı-hikâye: 8
Mustafa Kutlu Serisi: 7
ISBN: 978-975-7462-40-8
1. b. Ekim 1983, 2. b. Şubat 1986, 3. b. Temmuz 1992
4. b. Mart 1997, 5. b. Kasım 1999, 6. b. Ocak 2003, 7. b. Ekim 2005
8. b. Nisan 2007, 9. b. Aralık 2007, 10. b. Ekim 2009, 11. b. Aralık 2010
12. Baskı: Nisan 2011

Kapak Tasarımı: Sermin Yavuz Sahife Düzeni: Ayten Balaç

Basım Yeri: Ana Basın Yayın Gıda İnş. Tic. A.Ş.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Cad. Yayıncılar Birliği Sitesi
No: 32 Kapı No: 4G Yakuplu – Büyükçekmece / İstanbul

Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. Güven İşhanı No: 6
Mahmutbey – Bağcılar / İstanbul

Dağıtım ve Satış: Ana Yayın Dağıtım
Molla Fenari Sok. No: 28 Yıldız Han Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

Mustafa Kutlu

Hikâyeler

YA TAHAMMÜL YA SEFER

DERGÂH YAYINLARI
Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34112 Sultanahmet / İstanbul
Tel: [212] 518 95 78 (3 hat) Faks: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

İçindekiler

Fotoğrafta biri var/ 7
Hilâli gördün mü/ 19
Görülen geçmiş zamanın aşırı uçları/ 25
Limandaki yoğun sis/ 40
Kuşlar da kaderle uçar/ 48
Ya tahammül ya sefer/ 56
Dön geri bak/ 66
Sarışın sorular/ 74
Elhan-ı siyaset/ 81
Kara kumudur kalan/ 88
Gün ışığı nereye/ 97
Oyun-bozan/ 104
Irmaktan öteye/ 113

FOTOĞRAFTA BİRİ VAR

Gerilerde, kapıya yakın bir yerde dururdum. Sigara dumanından göz gözü görmezdi, bazan oturacak sandalye bile bulunmazdı. Dükkândaki alçak hasır iskemlelerden birini kapıp gelmiştim. Usta bir zaman arandı durdu. Soruyor, yüzüme bakıyor, etrafı kolaçan ediyor. Hiç der miyim, keser vallahi. Rahmetli Nazım Usta.

— Yahu Kerim, şurdan bize yarım ekmek, biraz helva alıver.

— Süpürürsün değil mi Kerim? Bak misafirlerimiz gelecek, aman gözünü seveyim, önce iyice bir sula, şöyle süpürgenin ucuyla, sonra ağır ağır süpür, sakın toz kaldırma.

— Kerim!...
— Buyur abi.
— Şurdan bi su ver.

Böyle işte. Seviniyordum. Okumuş yazmış adamlar,

üniversiteli gençler. Beni de içlerine almışlardı. Olsun, kapının önünde, alçak iskemleye tüneyip dururdum. Konuşulanları can kulağı ile dinlerdim. Hele Murat ağabey. Söz sırası ona gelince bayağı heyecanlanır, acaba ne diyecek diye beklerdim. Yetim olduğumuzdan beni köyden getirip Murat ağabeye teslim etmişlerdi. Murat ağabey o zamanlar hukukta okuyor, işte bu medresede kalıyor. O da tuttu beni, rahmetli Nazım Usta'nın yanına çırak verdi. Böylece kunduracılığa başladık.

Memleketi kurtaracaklardı.

Buna onlardan çok ben inanıyordum. Hoca ne demişti? "Sizler dâvanın yılmaz erlerisiniz, bu dâva sizlerin omuzunda yükselecek".
Gençtiler, pırıl pırıldılar. Hiç biri yerinde duramıyordu. Başlarında ne yeller esiyordu kimbilir? Memleket kendisine sahip çıkacak, bu çilekeş insanları tutup kaldıracak, şu çorak toprakları yeşertecek nesillere muhtaçtı. Kitaplara, kütüphanelere gidiliyordu. Yaz sıcakları bastırıp, deniz mevsimleri açılıp, herkesler plâjlara, kırlara, kızlı oğlanlı toplantılara koşarken onların içinde dâvanın sönmeyen ateşi.

Bir beyanname hazırlanacak.

Bir konferans tertip edilecek.

Dernekte yarın büyüklerden biri konuşacak.
— Kerim, sakın kaybolma bu gece seninle işimiz var.

Bir dergi yayımlanacak. Paketlenip, postalanacak. Tabanca, kavga, kurşun, baskın herşey olabilir.

— Kerim...
— Buyur Murat ağabey.

Böyle idim. Her dakika emre âmade. Çiriş kokularının arasından, köselelerin, taban lastiklerinin, çivilerin, çekiçlerin, pilav-zerdelerin arasından bakar dururdum. Ha şimdi çağırdılar, ha şimdi çağıracaklar.

— Aslan Kerim...
— Ne yürekli çocuk. Dâvaya böyleleri gerek.
— Halkımız, dâvamızın direği.

Gözlerim yaşarıyordu.

O kadar içten, heyecanla ve fedakâr konuşuyorlar, öylesine kendilerini hırpalıyorlardı ki. Bu gençlerle bir arada bulunmak dünyanın en güzel, en elde edilmez nimeti idi.

Medresenin ortasından yükselen bir ihtiyar çınar ağacı vardı. Bu asırlar öncesinden kalan taş binaya kol kanat germiş, her bahar tazelenen yeşilliği ile onu canlı tut-

mayı başarmıştı. Yanında gece gündüz şırıltısı eksilmeyen şadırvan. Önceleri akmazdı. Murat ağabeyle didinip durduk, tamir ettik, izin aldık, suyunu bağladık. Bazen gece yarılarında uyanır, bir ağıt, bir türkü, bir ninni gibi uzaktan uzağa gelen sesini duyar anasıyla birlikte yatan üç yaşında bir çocuk gibi tatlı bir ürperişle duygulanır, âşina bir ortamın ılık kucağına sığınarak yeniden uyuyuverirdik. Murat ağabey tam tersine bazı geceler uyumaz, hiç konuşmaz, kimbilir hangi sevdanın kapladığı o merhamet dolu yüreği ile suyun sesine dalar, cıgara üstüne cıgara yakardı. Hücrelerden birini dergi idarehanesi, diğerini dernek merkezi ve toplantı salonu olarak kullanıyorduk. Diğerleri boş ve haraptı. Murat ağabey burasını bir öğrenci yurdu haline getirmenin planlarını yapıyor, gerekli yerlere başvurarak yeterli desteği sağlamaya çalışıyordu.

Çivi çakmayı, pençe yapmayı, el dikişini öğrendim.
Dernek dolup taşıyordu. Seminerler, konferanslar birbirini izliyordu.

Umut doluydu herkes. Dergi çok sayıda satılıyordu. Yeni bir nesil geliyordu. Fakülteler bitiriliyor, ikiden üçe, üçten dörde geçiliyor, asistan olunuyor, doktoralar, ilmî çalışmalar yapılıyordu. Gençler dâvaya sahip çıkmanın şuuru içinde.
Bahara karşı konulamaz ve çiçekler açar. Sarışın buklelerin savrulduğu, yeşil gözlerin derin ve mânalı bakış-

larla süzüldüğü, ince ve anlamlı bir yüzün hatırlandığı zamanlar da gelecektir. Tıpkı parlak istikbal vadeden bir iş teklifine evet veya hayır demek için duyulan tereddüt gibi ve tıpkı yağmurlu bir sonbahar günü sislenen camların ardından buğulu bir sesle fısıldanan ilan-ı aşk cümleleri gibi. Bu ihtiyar çınarın görmüş geçirmiş dalları altından, kubbelerin, revakların, sütunların arasından, şu şadırvanın başucundan, hücrelerin en ücra köşelerine yığılmış, koyulaşıp katılaşmış hatıralar içinden bir takım sevda sözleri çıkıp sizi götürebilir. Bir gün bir genç, dâvaya kazandırmak için bir kızı koluna takıp derneğe getirebilir.

Nazım Usta yaşlanmıştı iyicene. Ulan dâva dâva diye diye, dâva delisi oldun be Kerim. İşi gücü boşlayacan nerdeyse. Bu mektepli takımı ile çok düşüp kalkmaya gelmez evladım, sen seni bil. Biraz gayret etsen sana bir dükkân... Güler, sustururdum onu. Tasalanma sen usta derdim. Bana bir şey olmaz, tasalanma.

Bana birşey oldu mu?..

Mektebini bitiren gidiyordu.

Dâvayı kucaklayıp gidiyordu, öyle sanıyordum, başka türlü olamazdı.
İmtihanları sıklaşanların ayakları kesiliyordu. Sonra hocalar. Her sonbahar, onlardan bir ikisini Edirneka-

pı'ya, Sahra-yı cedid'e, Karacaahmed'e uğurlayıp geliyorduk. Kendileri gidiyordu, kitapları raflarda, sesleri dershanelerin, konferans salonlarının köşelerinde tozlanıyordu. O sandalyelerin yetişmediği, konuşmaların ayakta alkışlandığı, geç vakitlerde kızarmış gözler, terli kırışık alınlar, sıkılmış yumruklarla yeminlerin verilip alındığı salon neden gittikçe tenhalaşıyordu?

Hiç sormadım. Bir türlü sormaya cesaret edemedim.

Üzgündü Murat ağabey. Ceketi omuzunda gelirdi. Medreseyi ağır ağır, her köşesine bakarak, her taşını severek dolaşıp dururdu. Cıgarası ağzında sönerdi.

— Canın sıkkın yine ağabey.
— Yok be Kerim, sana öyle geliyor.

Eskilerden pek kimse yoktu artık. Çokları işini, eşini seçmiş olmalıydı. Bir bakarsın araba almış biri, çıkar gelir. Eski günlerden konuşulur. Eeee, daha ne var ne yok, dergi çıkmıyor mu, diye geçer saat. Murat ağabey yüzüme bakar:

— Boşkoy be Kerim usta. Sen gençlerden haber ver. Umut gençlerde.

Bizde genciz, diye gelirdi dilimin ucuna. Boğazımda bir düğüm. Ne diyebilirdim. Doğrusu gençler iyi ço-

cuklardı, ama eskilerin hali başka idi. Dâvadan bahseden kalmamıştı ya, bu sefer bir musikî faslıdır gidiyordu. Kimi ney çalar, kimi tambur. Postu sermişlerdi buraya. Nerdeyse beni de alıştıracaklar. Akşam olur. Eh, Allah ne vermişse tıpkı eski günlerde olduğu gibi, sofrayı kurarım, salatayı hazırlarım. Bazıları içki falan getirmeye başladı. Dehşetli bozuldum. Döveceğim. Murat ağabey ne der diye tutuyorum kendimi. Zaten onu kolluyorlar. O geldi mi içki, miçki yok. Bir iki tımbırdatıp gidiyorlar. Dedim, yahu Murat ağabey, dâvayı konuşsak biraz. Bu gençleri kim yola sokacak. Hocalardan bir ikisini getirsek.
Gülerdi.

Eski arkadaşlarından çoğu hoca olmuşlardı. Bazan bayramlarda gelir burada buluşurlardı, şadırvanın başında. Geçmişi kurcalamak ziyan. Bir sessizlik çöküyor ansızın, herkes önüne bakıyor. Utanılacak ne var? Sonra biri pişkin bir kahkaha ile öbürünün omuzuna bir şaplak indirerek bu büyülü ve acılı sessizliği bozardı. Hal hatır sorulacak, günün meseleleri, kendi meseleleri konuşulacak. Birisi kalkar:

— Arkadaşlar bu dâva bizim dâvamız...
Bir elini beline koyarak ve hocalardan birini mutlaka taklit ederek;
— Dâvaya hizmet...

Pahalı kumaşlardan elbiselerini kırıştırmamaya çalışarak oturur kalkar, artık yağ bağlamaya başlayan göbeklerini hoplata hoplata gülerlerdi.

Sonra büsbütün gelmez oldular.

Murat ağabey iyici çöktü. Genç yaşında yüzünde kırışıklar. Saçları seyrelmişti. Gelir çınarın altına oturur, öyle orada sabit gözlerle avluya bakar bakar. Ben yine her zamanki gibi derneğin önünü sular, süpürürüm. Sanki biraz sonra birileri gelecek. Oturulup konuşulacak. Bir beyanname hazırlanacak. Birisi koşarak gelip:
— Yarın miting var, diye bağıracak.

Nazım Usta öldü.
Dükkânı devraldım. Bu dükkândan başka yere gidemezdim. Tam karşıda medrese. Hey Kerim, Keriiim.. desen duyulacak yerde. Derneğin bir sürü eşyası vardı. Bırakıp nereye gidebilirdim? Kitapları güzelce cilt kâğıtları ile kaplamıştım. Dolapları yerli yerine koymuştum. Duvarlara tablolar, yazılar asmıştım. Bir köşede derginin çıkan sayıları. Her gün tozunu alıyordum.

Artık gençler de gelmiyordu.
Acaba neredeydiler, ne yapıyorlardı? Arada biri gelir, Kerim Usta şurdan bana bir yüz lira borç, haftaya veririm, söz, diye dükkânın kapısından kafasını uzatır, pa-

rayı alır ve bir daha görünmezdi.

Bir gün Murat ağabey aldı beni karşısına:
— Bak, dedi Kerim. Bundan böyle yokum artık. Gözlerim doldu. Kekeledim:
— Yapma be Murat ağabey, o nasıl söz?
Boynu bükülmüştü. Yüzünde bir haftalık sakal. Çok zayıflamıştı Murat ağabey.
— Öyle, dedi. Fazla sorma artık. İşte derneğin anahtarları.
Boynuna sarıldım, ağladım. Murat ağabey, sensiz ne yaparım ben? Nereye gidiyorsun? Ne yapacaksın? Mektebini bile bitirmemişti. Gitti.

Bir zaman derneğe uğramadım.
Dayanamıyordum. Öyle dükkânda oturuyor, oradan medresenin kapısını gözlüyordum. Aman bir gelen olur diye içimde bir tedirginlik. Elim varmıyordu gidip açmaya. Sonra bir gün.
— Yahu sen Kerim değil misin? Dâva delisi Kerim.
— Evet Âsım Bey, ben Kerim, kunduracı Kerim.
— Allah, Allah... Kusura bakma tanıyamadım. Eh, ne yaparsın yıllar geçti.
— Ben sizi tanıdım Âsım Bey, hiç tanımaz mıyım.
— Sağol Kerim. Şurdan geçiyordum, bi bakayım dedim, bizim dernek ne âlemde.
Gözlerimi önüme eğmiştim. Birşey söylemedim. Beraberce gittik. Kapıyı açtım. Nasıl bırakmışsam herşey

öylece yerli yerinde duruyordu. Sade tozlanmış, örümcek kaplamış.
— Hey bee, dedi Âsım Bey. Buraya yıllar var ki girilmemiş. Kimse gelmiyor mu?
— Gelmiyor, dedim. Neredeyse boşanacağım.
— Ben arkadaşları arayayım bir. Burayı eski günlerine kavuşturmak gerek.
Bizim kültür mirasımız, bütün gençliğimiz burası, nasıl vazgeçeriz Kerim, değil mi?
Ona cevap verecektim. Baktım dilimin ucuna dâva geliyor, vazgeçtim.
— Evet, iyi olur, keşke, falan dedim.

Arabasına atlayıp gitti. Bir daha da uğramadı. Ama işte derneği açmama sebep olmuştu. Tuttum yeniden etrafı temizledim, örümcekleri aldım, salonu bir güzel kireç badanası yaptım, mis gibi.

Akşama doğru, şöyle karanlık basarken yine önünü sulayıp süpürüyorum. Yine bir alçak iskemle atıp oturuyorum. Bir cıgara yakıp bekliyorum. Kimseler gelmiyor. O ihtiyar çınar ağacına baka baka dâvayı düşünüyorum.

Bana ne oldu bilmem.
İşte böyle anlarda sanki gaipten sesler duyuyorum. Medresenin avlusu yüzlerce adamla dolup taşıyor. Kimler var, kimler. Eski zaman adamları. Sakalı göbe-

ğinde, kavuklu, şalvarlı adamlar. Ellerinde kalın ciltli kitaplar, ikişerli üçerli dolaşıyorlar, hücrelere girip çıkıyorlar. Bir bakıyorsun şadırvana oturup abdest alıyorlar. Sonra ezan sesleri geliyor, Kur'ân-ı Kerim okunuyor.

Geçenlerde yine böyle oturmuşum. Yine bu adamlara dalmışım. İçlerinden biri bana yaklaşmaz mı? Korkudan küçük dilimi yutacaktım. Geldi geldi, önümde durdu. Nur yüzlü bir ihtiyar.
— Selamün aleyküm!.
— Aleyküm selam, dedim yavaşça.
— İsmini bağışlar mısın efendi.
— Kerim, dedim. Dedim amma elim ayağım kesilmiş, zangır zangır titriyorum.
Elimi tuttu, kuvvetle sıktı. İçimde, yüreğimin oralarda bir karıncalanma.
— Nerelisin, dedi, kimlerden olursun?
Yanıma oturmuştu, nefesini yüzümde hissediyordum karanfil kokuyordu.
— Şebinkarahisarlıyım, dedim. Bize Hacı Ömeroğulları derler.
— Pekâla, ben de Suşehri'nden olurum, hemşeri sayılırız.
— Öyle dedim. Artık titremiyordum. Vücudum pelte gibi olmuştu.
— Ne iş tutarsın, dedi.
— Kundura yaparım, şu karşıki dükkân...
— Bugün günlerden nedir?

— Cuma...
— Mübarek gün, burada ne oturup durursun.
Ne diyeceğimi şaşırmıştım. Beni bir ter basmış, topuklarımdan çıkıyor.
— Dâvayı bekliyorum, dedim. İşte böyle ne mânaya geliyorsa.
Güldü. Pırıl pırıl dişleri göründü. Bu yaşta bu dişler. Ayağa kalktı:
— Peşimden gel, dedi. Yürüdü.
Birlikte, o önde, ben iki adım gerisinde medresenin mescidine kadar gittik. Hayal miydi, gerçek miydi, bir türlü ayırt edemiyordum. Beyaz, iri bir kavuğu vardı. Yeşil bir kaftan giymişti. Bir elinde uzun ince bir tesbih.
Orada, mescidin kapısında durdu. Eliyle kapıyı itti.
— Bak, dedi. İyice bak.
Kafamı kapıdan uzatarak içeri baktım. Aman Allahım. Mescidin içi pırıl pırıldı. Görünmeyen bir kaynaktan gelen ışıklarla aydınlatılıyordu. Yemyeşil halılarla kaplanmıştı. Tam mihrabın önünde biri oturmuş Kur'ân okuyordu. Dönüp bize baktı. Murat ağabey. Evet oydu, geri gelmişti. Sevindim, koşup boynuna sarılacaktım.

Birden herşey eski haline döndü.
Kendimi mescidin kapısına doğru koşarken buldum. Durdum. Terimi sildim. Soluklandım. Şadırvana gidip yüzümü yıkadım. Yeniden mescidin kapısına gittim. Kapı kapalıydı. Koca bir kilit vardı kapıda.

HİLÂLİ GÖRDÜN MÜ?

Birisi ışığı açmış olmalıydı.
Tıkırtılar.. Ayak sesleri.. Derinden derine gelen, ilk anda ne olduğu pek çıkarılamayan bir müzik.

Profesör Âsım Bey yatağında doğruluyor.
Terlemiş. Elini alnından, şakaklarından geçiriyor.
İlhan olmalı bu.. Mutfaktan yana çatal, bıçak sesleri; çayını karıştırıyor.

Sıcak, bunaltıcı bir gece. Uzanıp etajerin üzerinden fosforlu saatını alıyor.
Sabaha pek bir şey kalmamış.

Karısı hırıltılı bir inleyişle bir yanından öte yanına dönüyor. İyici şişmanladı Fetanet Hanım. O hareket ettikçe somyanın yayları kütürdüyor.

Bir sigara mı yaksa? Bu müzik, evet, galiba ney sesi.
Düşünmeksizin iniyor yataktan, terliklerini aranıyor. Gidip bir bardak su içecek, bir ilaç falan. Perdeyi arala-

yıp dışarıya bakacak. Oğlanı merak ediyor. Bu gece yarıları kalkıp bir şeyler tıkınmak da neyin nesi? Denetlenmeli, adımları sayılmalı bu oğlanın. Eve erken gelsin, aman üşütmesin. Bu çocuk niye bu kadar zayıf?

"Baba büyüdüm artık düşmeyin üzerime".
Kaç yıldır söylüyor bunu? Bu çocuk hiç çocuk olmadı sanki. Doktor Ayhan'a uysa hepten bırakacak yakasını. Serbest bırakılmalıymış.. Sıkılmamalıymış. Aslında bu ilgiyi zamanında göstermeliymişler.
Gidip perdeyi aralıyor. Yıldızları sayılır bir gece. Hilâli görüyor.
Ağaçlara bakıyor, evlere. Bazılarının ışıkları yanıyor. Hep böyle oyalanacak mı? Oğlunun yanına çıkmaya bir bahane mi arayacak? Sâkin olmalı, iyice sâkin. Robdöşambrının kuşağını sıkıyor. Dağınık saçlarını eliyle düzeltiyor.

— Ne o İlhan.. Uyku tutmadı galiba.
Ona doğru yürürken söylüyor bunları, şefkatle gülümsüyor. Yıllardır açamadığı, açıp kucaklayamadığı kollarıyla sanki onu sarmak, bağrında barındırmak istiyor. Birkaç saniye, bir iki adım. Sükût. Başını bile kaldırmıyor. Ve bir sevinç, aniden kabarıp kalkan umut, ısınan yürek, soğuyup katılaşıyor. Yeniden buzdan pelerinine bürünüyor.
Ne olur sanki dönüp baksa. "Gel sen de atıştır baba" falan dese. Abus. Karşılığını bulamadığı, bu yüzden

kesemediği yürüyüşünü sürdürüyor. Duraksamadan mutfak kapısına ulaşıyor. Yine beceremedi. Hiç olmazsa başucuna dikilebilir, sorusuna cevap almak üzere susabilir, bir an için onu zorlayabilirdi.
Dolaptan bir bardak su alıyor. Çok soğuk olmalı.
Yarısını boşaltıp musluktan tamamlıyor.

— İlaç almak istemiyorum ama...
Sesi çatlıyor. Artık cümleleri tamamlayamaz. Panik. Dönüyor, bir elinde bardak, kapının pervazına dayanarak ona bakıyor. Öylece bekliyor. "Hadi bak, babana oğlum, hadisene ulan...". Hep böyle gelişiyordu. Öfke tepeye doğru tırmanıyor. Halbuki gidebilir. Hiçbir şey olmamış gibi, suyunu içtikten sonra gidip yatabilir.
— Ne diyordum, ilaca alışmak kötü...

Sanki kendi kendine konuşuyor. Neresinden tutmalı, nasıl başarmalı? Yıllardır kesilen, esasen belki de hiç kurulmamış olan; yani Fetanet olmadan, onun ağır gövdesi her yeri ve her şeyi kapsayan varlığı düşünülmeden, bir suyun mecrasında akışı gibi zorlamasız, yapmacıksız ve olması gerektiği gibi olan bir ilişkiyi, bir baba-oğul ilişkisini; işte böyle şeksiz şüphesiz ve gecenin bir vakti olup eşyanın en masum kisvesini giyindiği, insanların ve cinlerin hayatla-ölüm arasında bulunduğu bir zamanda, yalanların söylenemediği, ve gülüşlerin gerçekten gülüş, gözyaşlarının gerçekten gözyaşı olduğu kıpırtısız anlarda kurulması, denen-

mesi gereken ilişkiyi nasıl başlatmalı?

— Baba müziğin farkında mısın?

İşte böyle beklenmedik şeyler yapar.

— Güzel... Olağanüstü...

İlhan başını kaldırıyor, dimdik gözlerle babasına bakıyor. Hayret, merhamet ve nedense Âsım Bey'e göre biraz da nefretle bakıyor. Konuşmuyor. Bu çocuk adamı deli eder.
Şimdi gerçekten bir ilaca ihtiyacı var. Dolaba yöneliyor.

İlhan babasının hafifçe kamburlaşmış sırtını, tepesi dökülmüş kır saçlı kafasını, kepçe kulaklarını süzüyor. İktisat profesörü... Memleketin tanınmış simalarından fabrikatör Kemal Bey'in damadı, Akseki eşrafından - Bir gün babasının eşraftan mı, esnaftan mı olduğunu araştıracak-. Acaba öğrencileri onun için ne diyorlar? Fakülte koridorlarından geçerken, saygıyla eğilip selâmladıktan sonra hocalarının ardından neler söylüyorlar? Konuşmalı mı?
Şu gecenin lekesiz yüzünü kirletmeden, yeniden ve belki sabaha kadar sürecek; anasını, ablasını uyandıracak, etrafı velveleye verecek bir konuşmayı şimdi başlatmalı mı? Ona nasıl ve ne için yaşadığını, neye inanıp

neye inanmadığını sormalı mı?
Onunla birgün mutlaka konuşacak ve bu konuşma her zaman olduğu gibi yeni alınmış bir palto üzerine olmayacak.

Âsım Bey bir elinde bardak, öbüründe ilaç, koridordan geçip salonun sokağa bakan penceresine kadar gidiyor. Perdeleri çekilmemiş, duvar kâğıtları yeni, mefruşatı klasik zevkle uygun bir salon.
İlhan oturduğu yerden babası ile birlikte bütün salonu görebiliyor.

— Baba!..
— Efendim!..
— Hilâli gördün mü?..
— Evet, çok güzel!..
— Yarın Ramazan başlıyor.

Sanki tonlarca ağırlık kaldırmış, yürümüş, koşmuş, terlemiş, bütün kuvvetini kaybetmiş gibi çatalı masaya bırakıyor. Bunu yapmayacaktı. Babasına Ramazan ayının geldiğini haber veriyor. Tuhaf değil mi?
Yani bu ülkede radyolar, televizyonlar, gazeteler, insanlar, sokaklar, binalar bunu bildirmiyor mu?

Âsım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor.
Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl-karanlık bir mavi akıyor.

O ney sesi berdevam.
Fetanet, iş, dostlar, seyahat, dokuma fabrikalarına yapılan ek inşaatın açılış kokteyli.
Yarın borsa bankerleri ile görüşülecek.
Belki İsviçre'ye, İngiltere'ye gidilecek.
Kaç gündür bakamadığı, yeni yatırımların fizibilite raporları gözden geçirilecek.
Bir elinde bardak, öbüründe ufacık bir hap. Gökyüzüne bir daha bakıyor. Kavsini parlatan hilâlin beyazlığı. Oruç.

Dönmesi, oğlunu karşılaması gerek. Demek sahura kalkmış. Hiç belli etmemişti. Kim yönlendiriyor onu, kimlerle konuşuyor. Denetlenmeli. Ama onu tanımıyor ki. Bu sıkıntıyı, bu ömrünün yegâne derdini çok iyi biliyor. Hatta seviyor. Sıkılmamış olsa, hiç tınmasa; gaflet koyulaşacak, iyicene yayılıp, ağdalanıp bütün benliğini kaplayacak.

— Baba özür dilerim!..
.....
— Bunu açmazdım size. Nasıl oldu bilmiyorum, birden söyleyiverdim.
— Söylemeliydin, tabii söyleyeceksin.
— Böyle şeyleri tartışmak, iyice pörsütüyor, fena halde hırpalıyor beni.
Doluyor Âsım Bey, nerdeyse boşanacak.
— Dert etme...

— En iyisi gidip yat, annemi uyandırma.
— Uyandırmam.

O eski medresenin avlusunda bir nar ağacı vardı. Bir yanı kurumuş ihtiyar bir nar ağacı. Karısına bakıyor. Başı yastıktan kaymış, ağzı hafif açık, alnına bir tutam saç yapışmış, yüzü şişmiş, iyicene temizleyemediği göz makyajı dağılmış.

Her bahar bir acaip yeşillik fışkırırdı bu nar ağacından. Uğraşıp dibini düzeltmişlerdi. Erzurumlu Yunus, Arapkirli Osman, kendisi, Murat, bir de Murat'ın köylüsü Kerim. Kerim'i yurdun yakınlarında bir kunduracıya çırak vermişlerdi. Dâva delisi Kerim.

Yavaşça giriyor yatağa. Karısına dokunmamaya özel bir itina gösteriyor. Nevresimi boğazına kadar çekiyor. Bir ürperti kaplıyor vücudunu. Yaşaran gözlerini tavana dikiyor. Orda, gece lambasının loş ışığı altında beliren karaltılara dalıyor.
Nar ağacının altına bir sofra serilmiş. Arkadaşlarıyla çevrilip diz çökmüşler, iftar topunun atılmasını bekliyorlar.

GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMANIN AŞIRI UÇLARI

Bütün bir yaz bir kez olsun plaja inmemiş, denize girmemişti.
Evin arkasındaki tahta kulübesine kapanmış, güvercinlerini uçurup durmuştu.
Onlarla kurduğu ilişkinin sınırlarını genişletmiş; kuşlardan ağaçlara, ağaçlardan tepelere, tepelerin arkasında kalan köylere kadar uzatmıştı.
Kaç yaz gelmişlerdi buraya?

Evin arkasından şimdi artık fundalar, çalılarla kaplı tek tük meşesi kalmış koruya kadar yayılan meyve bahçesi ne zaman kurumuş, o yeşillik nasıl böyle yokoluvermişti?

Babaanne ne zaman ölmüştü?

Ya koruluktaki pınar!
Kotralara, deniz motorlarına, şişirme botlara arkasına dönerek gitmişti. Geceyi rengârenk boyayan ampülle-

re, hasırlarla örtülü taraçalara hiç bakmamıştı. Yosunlu kayaların arasından ince sesiyle şırıldayan, pul kanatlı küçümen böceklerle, küçümen pembe-mavi mineli çiçeklerin, canlı, yeşil taze otların çevrelediği kaynağa koşmuştu.

Hiçbiri yoktu.
Babaanne de yoktu.
Bazen bisikletine binip saatlerce geziyordu. Açıklara dalga dalga yayılan çılgın bir müzikle terleyip tepişmekten, geceler boyu yorgun düşüp, uyuyakalmışken gençler, uyuyakalmışken herkes, o sessizce kalkıyor, günün ilk ışıkları ile bisikletine atlayıp tatil köyünden uzaklaşıyordu.

Yalnızbağ'a giden eski, ince toprak bir yol vardı. Güzel bir yol. İki tarafından ekin tarlaları uzanırdı. Geceden yağan yağmur tozları bastırmış olurdu. Tarlaların kenarında meyve ağaçları, iğdeler. Güneş yeni doğuyor olurdu, etrafı iğde kokuları kaplardı. Bisikletin tekerlekleri döndükçe hafif bir çıtırtı işitilirdi. Bu sese bakarsın bir çayır kuşu karşılık verir, sonra birden umulmadık bir yerden havalanırdı.

İşte bu saatleri seviyordu. Serinliği, sessizliği, yıkanmış temizlenmiş, gelin gibi başını eğmiş gelincikleri.

Ak tülbendi ile sarılı başında yalnız gözleri görünen

bir gelin gelirdi. Babaanne onu kapıda karşılardı. Elinden yoğurt güğümlerini, hasır sepete özenle yerleştirilmiş yeşil salataları, meyveleri alırdı. O yine geldiği gibi sessizce giderdi. Kapıdan oldukça uzakta bir boz eşek, yanında saçları mısır püskülü gibi sarı, gözleri mavi, yanakları kırmızı bir çocuk olurdu.

Bazan babaanne gelini içeri alır, onunla konuşmaya dalar, kendisine:
— İlhan, hadi gidip Hasan'la oyna biraz, derdi. Civarda kimseler yoktu. Bu boyu göğe değen evler, apartmanlar. Bu asfalt yollar, gazinolar, plaj.

Kandillerde, Ramazan akşamlarında Hasan'ın babası faytonla gelir onları alırdı. Faytonun sürücü yerine, Hasan'ın babasının yanına oturmayı, kırbacı elinde tutmayı, düzlük yerlerde atların terbiyesini eline alıp faytonu azıcık sürmeyi nasıl severdi.

Yalnızbağ'a vardığını uzaktan uzağa gelen köpek sesleri ile farketti. Bir de toprak yolun kenarında yükselen bahçe duvarları. Hafif bir gübre kokusu duyuluyordu. Hayvan, saman, yaprak, meyve, toprak, insan kokularına nasıl yakışmıştı bu gübre kokusu.
Cami duvarına bitişik şirin bir çeşme gördü.
Oraya kadar bisikletini sürdü. İnip yüzünü yıkadı, gerindi, güneşe doğru döndü. Aman Allah neredeyse öğle olacaktı, acıkmıştı, nasıl geçmişti zaman?

— Merhaba delikanlı!...
Üç kişiydiler. Anlaşılan caminin bir kısmı yıkılmış bahçe duvarını onaracaklardı. Orda, çınar ağacının dibindeydiler. Kara bıyıklarının altından beyaz dişlerini göstererek gülüyorlardı...
— Selâm!..
Dedi ve onlara doğru yürüdü.
— Buyur birşeyler ye... Hadi gel! Gel, otur şöyle...
Ağacın altına serilmiş kilime oturmuşlardı.

Heeey, ne oluyor? Bu adamlar da kim? Neyin nesi bu teklif?.

Aman İlhan oğlum sakın tanımadığın kimselerle konuşma, fazla uzaklaşma. Uzaklaşma dedim anladın mı? Peki anne, işte sana üç tane yabancı adam.
Yanlarına gidiyor. Bisikletini ağaca dayıyor.
— Kimin oğlusun sen?
— Profesör Âsım Bey'in.
— Öyle mi? Nuhzade Kemal Bey'in damadı, değil mi?
— Evet öyle.
— Gel, gel... Şöyle çök. Ne arıyorsun buralarda?
— Tatil köyüne gelmiştik..

Semaver kaynıyor.
Üzerinde mavi çinko bir demlik.
Etrafına bakınıyor. Köy. Evler, gübre yığınları, bir adam sırtında bir çuvalla yürüyor, bir çocuk önüne

kattığı kuzuları götürüyor. Caminin arkasından yedi sekiz yaşlarında bir kız çocuğu çıkıyor. Elinde bir bakır tepsi. Ardında daha küçük bir oğlan geliyor, elinde bir bohça. Oğlan yumuk yumuk yürüyor, kafası kazınmış kopul bir oğlan, yanaklarından kan damlıyor.
Taze çökelek, yeşil soğan, yufka, biraz bal, haşlanmış yumurta.

Elleri ile yufkaya çökeleği, yumurtayı sarıyorlar, arasına bir baş yeşil soğan. Ne yapsa? Neresinden başlasa? Kız dizi üzerine çökmüş. Oğlan ayakta bekliyor. Çayların rengi ne güzel, güneş içinde oynuyor.
— İbrahim!.. Gel oğlum, gel şöyle yanıma otur.
Orada kalmıştı. O adamlarla konuşmuş, onlara kerpiç taşımış, terlemişti. Çeşmede yüzünü yıkamış, İbrahim'le şakalaşmış, onu bisikletine bindirmişti. Kız çocuğu arada bir görünmüş, çalışanlara ayran getirmişti. İlhan bir bardak ayranı sonuna kadar bir dikişte bitirmişti.

*
* *

Hafif bir esinti var.
Uzaklarda demirlemiş yabancı bandıralı gemilerin ışıkları seçiliyor. Taraçada, yemek masasının başındalar. Önlerine açılan geniş bahçe. Gece safalarının baygın kokuları. Jak yine kusursuz bir sofra düzenlemiş. Her şeyi düşünmüş. Düzenli adam. Âsım Bey önce Jak'a, sonra karısı Eleni'ye bakıyor. Bir şeyi anlamak,

keşfetmek istercesine bir ona, bir öbürüne bakıyor. Bu ölçüleri nasıl kazanmışlar.

— Selâm!..
Sedâ hareketli adımlarla bir manken gibi başını dik tutmaya özen göstererek geliyor. Beyaz, ince kumaştan dikilmiş, etekleri nerdeyse yere sürünen, yakası oldukça açık bir elbise giymiş. Saçlarını ensesinde toplamış. Yanaklarını çukurlaştırarak gülüyor.

— Ah.. Şekerim, ne kadar güzelleştin sen. Fetanet Hanım kızı iki yanağından öpüyor.
— Ya.. Bir içim su olmuş, bak sen şuna..
Âsım Bey de öpüyor.
Sedâ sesindeki şımarıklığı dizginleyerek!
— İlhan nerelerde, gelmedi mi yoksa?
— Bilmem, denize kadar yürüyeceğim dediydi. Döner şimdi.
— Gidip onu bulayım.
Merdivenlerden seke seke iniyor. İki yanı çiçek tarhları ile kaplı yoldan bahçeyi geçip, köşkün iskelesine doğru gidiyor. Etekleri uçuşuyor, mehtap nefis.

Âsım Bey neredeyse oğlunun bu akşam, bu sofraya hiç uğramamasını dileyecek. İlhan aklına gelince, o yüzüne dikilen iğne ucu bakışları hatırlayınca, her yanını tarifi mümkün olmayan bir tedirginlik kaplıyor. Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı.

Etrafında dolaşıp durdukça, hele arada bir gözgöze geldiklerinde dayanamıyor. İlhan'ın vücudundan sanki bilinmeyen, mahiyeti meçhul bir güç fışkırıyor. Dalga dalga yayılıyor, ihtiyarını elinden alan bir şey.
Sofraya dizilenlere; salatanın yeşil, sarı, kırmızı, yapraklar, limonlar, domateslerle süslü, adeta soyut bir resim gibi yayılışına; balıklara, kadehlere, mezelere bakıyor. Bir çataldan öbürüne, bir tabaktan diğerine geçiyor.

Artık gidiyor: Hakk'a varan bir yolu tutmuş.

Hay Allah! Nereden geldi bu mısra? Medresenin revakları arasından mı? Derneğin küçücük toplantı salonundan mı? Yoksa Firuzağa Mescidi'nin son cemaat yerinden mi?

Arkadaşlar!..
Zulmün, ümitsizliğin ve idealsizliğin kararttığı siyah zeminde Âsım, şafağın ilk ışıklarını haber verir.

Karlı kış geceleri. O'na gittiklerinde, Erzurumlu Yunus. Arapkirli Osman. Teraviyi mutlaka bir selâtin camide kılıp, daha sonra O'na gittiklerinde. Evet O'nun sesi bu.

Bizim hareketimiz, mesuliyet hareketidir: Dâvamız hayata uymak değil, hayatımızı Hakk'a uydurmaktır...

Hasretin, gurbetin, sevdanın, delikanlı heyecanların memleketten getirilmiş ve yurt köşelerinde pişirilmiş kekik kokulu çorbaların, yün çorapların ve fakülte koridorlarında yankılanan, coşku ile tekrarlanan, tekrarlanan bu sözlerin, hatıraların yumağına.

— Ne dersiniz Âsım Bey, kalkan zamanı kalkan yenir, değil mi ama?

— Efendim... Ha, evet, kalkan. Ne kadar zahmetlere girmişsiniz.

— Yok canım..

Şaşırmış, nerden çıktı şimdi bu "zahmet" lafı gibilerden bakıyor Jak. Fetanet arada bir üzerine bulaşan bu dalgınlığın farkında mı acaba? Erkenden içmeye başladı.

— Şey, artık balığa falan çıkmaya başlasak.

— Motoru hazırlatıyorum. Ne zaman isterseniz. Havalar gittikçe güzelleşiyor.

Jak. Merhum kayınpederinin ortağı.

— Şu dekan seçimleri de bir bitsin.

— Niçin böyle son anda çekildiniz adaylıktan? Ah, Âsım Bey.. Çok umutlanmıştık.

— Böyledir bizimki.

Fetanet "bizimki" diye iyice iğrenç kıldığı tariflerine, acaip ayrıntılara varan, içtikçe bayağılaşan tahlillerine başlayacak mı? Eleni'ye eğilecek, alçak sesle konuşup duracak mı?

Ve o nesil. Üzerinde yaşadığımız acılı toprağın çocuğu. Âsım'ın nesli.

Hemen birşeyler bulmalı. Zihni toparlamalı. Yoksa dağıtacak. Belki de berbat edecek. Fiyat hareketlerinden mi başlasa? Hükümetin aldığı son kararlardan. En iyisi yemek, yemeğe başlamalı.

— Çocuklar da gecikti. Ben derim ki, şu zavallı kalkanları fazla bekletmeyelim derim.

— Ben de tasdik ederim.

— Yemek onların umurunda mı?

Ne var bunda gülecek? Hep birlikte gülüyorlar. Fetanet göz ucu ile bakıyor. Bir göz ucunun karabasanları, ağları, cendereleri. Âsım Bey karısını süzüyor. Gecenin karanlığı, hafif ışıkların tüllenen gölgeleri altında ne kadar güzel. Eleni ile ana kız gibi duruyorlar. Oysa şişmanladı, yaşlandı Fetanet. Biliyor, bu güzelliğin ne zamandan beri, nasıl çoğalarak etrafını sardığını onu büyülediğini biliyor.

— Nefis. Bunu diri diri pişirmiş olmalısın Jak.

— Nerde bizde o yürek. Artık diriliğini muhafaza eden şeylere dokunmak bize yasak.

Eleni kaşlarını çatıyor, çatıyor ve susuyor.

Âsım Bey gerginliğini gerçekten gevşeten bir kahkaha atıyor.

— Çarpıntı yapıyor olmalı.

Çatal bıçak seslerine cırcır böceklerinin sesleri karışıyor. Yıldızlar kaç gecedir pırıl pırıl. Gece hiçbir sebeple kıyılamayacak kadar güzel. Eleni köşede karanlığa gizlenip duran hizmetçiye sesleniyor.

— Kızam, baksana. Banyoyu hazırlayın. Nalân yine

çıldırıp denize girmiş olabilir, hava serin, dönünce ılık bir duş alsın.
— Cevat bırakmaz onu.
— Bırakmaz mı? Ha, hay.. Anasının kızıdır o. Kim bırakmayacakmış. Cevat mı? Pöh.
— Ama nasıl bağladı kendine, tiyatro tutkusu falan diyerek.
— Bizim kızda bir tutku var ama ne olduğu meçhul, inşallah bu oğlanı elinden kaçırmaz.

Âsım Bey işte bu konuşmalara, yemeğe, dekan seçimine, balığa çıkmaya tutunuyor. Bir dalga gibi çırpınarak gelen, gelip zihnine takılan geçmişi ötelere itiyor. İlhan bir süre daha gelmese. Şöyle çıkırkeyif oluncaya kadar. Kadehinden iri bir yudum alıyor...

Küçücük dalgalar minik şırpıntılarla iskelenin tahta bacaklarını ıslatıyorlar. Arada bir balık atlıyor. Geride sesi ve karanlıkta gümüşî yalımlar bırakan izi kalıyor. İlhan iskelenin ucunda, oturmuş, ayaklarını denize sallamış, şehre arkasını dönmüş.
— Çok dalgınsın..
.....
— Yemeğe bekliyorlar.
Sedâ, üzerinde rüzgârla vücuduna yapışan ve bütün hatlarını ortaya koyan beyaz elbisesi ile ayakta, İlhan'ın biraz gerisinde dikiliyor. Oraya kadar iskeleyi takırdatarak geldi. Duymamış olamaz.

— Hey, sana söylüyorum.
İnatçı keçi. Bu çocuğu seviyor. Parlak siyah, yumuşak saçlarını okşamak, hemen şuracıkta karıştırmak geçiyor içinden. Gidiyor, sessizce yanına ilişiyor.
— Beni rahat bırak.
— Ama!..
İlhan yüzünü ötelere çeviriyor.
Yalnızbağ köyüne. Köyün o yanık yüzlü imamına.

Çıkmış öğle ezanını okumuştu. Sonra yanına geldi. Beyaz dişlerini göstererek gülümsedi.
— Hadi abdest al da namaz kılalım.
— .. Eee, şey..
— Ne var? Söyle, hadi çekinme..
— Ben hiç namaz kılmadım.. Bilmiyorum.
Yanakları kızarmış, kalbi çarpıyor. İmam bir elini omuzuna koyuyor, okşayan sesi ile.
— Olsun, ben sana öğretirim.
İçi ovalar dolusu genişliyor, çok seviniyor.
— Sahi mi? Öğretir misin?
— Ne sandın ya! İstersen hemen öğretirim. Allah'a inanıyor musun?
İlhan gözünü kırpmadan, göğsünü gere gere cevaplıyor.
— İnanıyorum, hem de çok.
— İyi. Şimdi bak, şöyle güzel bir abdest alalım seninle.....

Yere basmaya çekinerek gelirlerdi.
Ellerinde fenerler, erkekler önde, kadınlar çocuklar arkada.
Babaanne ile birlikte caminin kadınlara ayrılmış, önü bir perde ile kapatılmış kısmına girerlerdi. Etrafta hoş, büyülü bir koku olurdu. Müezzinlerin sesi çocuk gövdesinin bir yerinde cevabını bulurdu. Bunu ürperişlerle duyardı, âşikar çıkaramazdı. Babaanne'nin gözü hep önünde olurdu. Sessizliğin sese, sesin kelimelere, kelimelerin özgü mânalara dökülmesi bir Ramazan boyu sürer giderdi. Bazan caminin tavanından sarkan lambalara, lambaların ışığında garip gölgelerle bezenen tavan tahtalarına, bunların oymalarına, sonra duvarlara, duvarlardaki yazılara, mihrabın tam ortasındaki mermer çerçeveye takılırdı. Eğilip kalkışlarla yorulurdu. Boynu bükülür, uyku gözlerinden süzülür, yavaşça Babaanne'nin dizi dibine kıvrılıp uyuyakalırdı. Hasan'ın babası faytonu denize, dedesinin yazlığına doğru sürerken sarsıntıyla uyanır, Babaanne'nin kucağında olduğunu anlar, lavanta çiçeği kokan çarşafına sarınarak yeniden uyurdu.

Şimdi yine Ramazan...
İskelenin sağ tarafından, sahilden kesik, şuh kahkahalar duyuluyor.
Sedâ ile birlikte dönüyorlar.
Ay ışığına bulanmış iki çıplak vücut denize doğru koşuyor. Nalân ile nişanlısı çırılçıplak denize giriyorlar.

Sularda alt alta, üst üste oynaşıyorlar.
İki genç bir süre büyülenmiş gibi bu manzaraya dalıyor. Vücudu baştan ayağa titreten, kulaklarda uğultular yaratan, alevden nefesi ile üzerlerine varan bir nesnenin, bir karabasanın pençesinde kalıyorlar.
Sedâ'nın eli birden uzanıp İlhan'ın elini yakalıyor. İlhan irkiliyor. Dönüp elini tutan ele bakıyor. Sonra gözgöze geliyorlar. Sedâ nerdeyse kucağına yıkılacakmış gibi duruyor.
İlhan sıkıntı ile nefesini boşaltıyor.
Aniden kalkıyor.

Genç kız bir süre kendini toparlayamadan bulunduğu yerde bir yığın gibi kalıyor. Sonra o da kalkıyor. Birlikte köşke doğru gidiyorlar. İlhan'ın içindeki sıkıntı kapkara bir yumak oluyor. Büyüyor ve boğazına doğru yükseliyor. Yükseldikçe hızlanıyor İlhan. İki yanı çiçek tarhları ile kaplı yola vardıklarında yatsı ezanı okunmaya başlıyor. Şehrin kimbilir kaç yerinden birbiri peşi sıra dalga dalga başlayan ezan, alçalıp yükselerek yayılıyor.

Sofraya vardıklarında Âsım Bey çakırkeyf, Fetanet Hanım neredeyse sarhoş.
— Çapkınlar.. Amma da geciktiniz.
— Neredeydiniz? Yoksa denize mi girdiniz?
— Hadi gelin, hadi canım, kurtlar gibi acıktınız şimdi.
İlhan kalkan kadehlere, çarpılan ağızlara ve kısılan

gözlere bakıyor. İçindeki kara yumak nerdeyse bütün benliğini kapladı kaplayacak. Bu karanlık, ah bu karanlık. Bir sandalyenin arkalığına yapışıyor. Ellerini acıtarak sıkıyor bunu, sıkıyor, sıkıyor.
— Nalân ablan nerde kaldı?
— Onları görmediniz mi?
— Geç oldu, keşke gelseler, balıklar soğudu bile.
Eleni de kadehini kaldırıyor. Yan yana duran iki gence bakıyor. Dinçlik, tazelik, güzellik ve coşku. Coşuyor. İki genci birbirine alabildiğine ve o anda gelen bir cinsî temayülle yaklaştırıyor.
— Geleceğe içelim, gelecek güzel günlere...
Diğerleri sevgi ile ona bakıyorlar. Kadehlerini kaldırıyorlar.

İlhan işte tam bu sırada patlıyor.
Sofra örtüsünü bir ucundan tuttuğu gibi çekip fırlatıyor. Karanlık, gözlerindeki kanlanmayı, hırsla ve acı ile tutuşan kıvılcımlanmayı saklıyor. Kırılan tabak, bardak sesleri, dökülen sular, içkiler...

LİMANDAKİ YOĞUN SİS

Bu odaya her girişinde yaptığı gibi gidip kelebek koleksiyonunun önünde durdu. Babası ile Doktor Ayhan pencere önüne doğru yürüyüp, orada bir süre konuştular.

Boyu uzamış.
Artık en yakın kelebek sırasını görmek için ayaklarının ucunda yükselmesi gerekmiyor.
Aradan kaç yıl geçmiş.
Kelebeklerin rengi atmış, camın içine aykırı maddeler dolmuş, özellikle köşelere yakın yerlerde toz birikmiş.
— ..... Evet..... Tabiî... Merak etme... İlginç, ilgi çekici... Yâ... Şimdi bak... Lutfen beni dinle, telaşa gerek yok, İlhan'ı tanırım...
Babası dışarıda kalmıştı. Her zaman olduğu gibi. Ah..
Sarı kelebeklerden birinin kanadı düşmüş.
Doktor göz ucuyla kendisini süzüyor.
Annesidir mutlaka. O'dur. "Bu çocuğa dikkat et, Ayhan diyordur. Yalvarırım, bilsen. Bir bilsen ne yaptığını! Dilim varmıyor söylemeye ama, tehlikeli olmaya

başladı. Çok korktuk. Orada olmalıydın. Hadisenin geçtiği yerde. Evet Eleni'de çok korktu. Hiç beklemiyorduk. Âsım'a söyledim, her zaman söylüyorum. Bilmem ki ne yapsak.
Bir süre yatırsanız.
Gözetin..."
Der mutlaka. Herşeyi diyebilir. Şimdi Doktor Ayhan - Ayhan amcası- ona doğru dönecek. Ahizeyi yerine koyduktan sonra gözlüklerini takacak. Ve gülümseyecek.
— N'oldu İlhan. Otur şöyle yavrum...
"Yavrum". Geçen gelişinde bu yoktu. Doktor amca işi ciddiye alıyor galiba. Onu şaşırtmalı mı? Bir takım tavırlar takınarak, inandırıcı hikâyeler anlatarak zora koşmalı mı? Yoksa hiç konuşmamalı mı?
— Annemdi, oydu, size anlatmıştır.
— Yoo... Hayır, anlatmadı. Sadece baban birşeyler söyledi. Özetle. Hiç önemli değil, asıl sen anlatmalısın. Şirinleşmek için gayret sarfetmiyor, samimi görünüyor, aile dostu, babasının eski arkadaşı, yamandır doktor amcası. Ondan kurtulmayı hiç denemedi. Deneyemezdi, çok küçüktü. Zayıf, çelimsiz, içine kapanık bir çocuktu. Annesiyle babasının her kavga edişlerinde - onun yüzünden-, babasının kucağında, sessiz, gergin bir yoluculukla her babaanneye gidişte, birikip duran, kabuk bağlayan öfkeyi, böyle itilip kakılmalarla, hiçe sayılmalarla yoğunlaşan yalnızlığı açığa vuramazdı. Ağlamayı bile becerdiği -kullandığı- söylenemezdi.

Yazlıktaki koruya, arka bahçedeki güvercinlere, kedisine ve babaannenin koynuna sığınırdı. Yüzünü duvara döner, hiç ses çıkarmamaya gayret ederek göz pınarlarına dolup sonra ılık ılık aşağıya, yanaklarına doğru akan, dudaklarına ulaşarak tuzlu tadını bırakan göz yaşlarını sayardı.
Bir sağ gözünden
Bir sol gözünden
İşte biri çenesine kadar ulaştı
Öbürü -yazık- yarı yolda kaldı.
Ağlamak bu muydu?
— Eee... Şey, İlhan! Bak biz seninle dostuz, biliyorsun, eski dost.
Yerinden kalkmıştı. Geziniyordu.
— Bana anlatmalısın, ancak birlikte çözümleyebiliriz.
"Neyi?"
Âsım Bey boğazın akıp giden yeşilliğine, hafif esintide ürperişlerle yer yer titreşen firuze çalkantısına dalıyor. Eski yalılara, yanıp yıkılan yalıların yerine dikilen apartmanlara, köşklere, kayıkhanelerle, sırtlara doğru uzanan tek tük yeşil sahalara bakıyor. Sonra ağır hareketlerle dönüyor, Ayhan Bey'in muayenehanesinin bekleme odasına göz gezdiriyor. Kalkıyor, odayı arşınlıyor. Duvarlardaki resimlerin önlerinde duruyor, birikmiş gazete ve mecmuaları karıştırıyor.
İçinde garip bir sıkıntı.
Ah, bu çocuk.
Bu bekleme odası.

Yerdeki çok çiğnenmiş halı. Sigara dumanından hafifçe sararmış tavan, duvar kâğıtları ve bir de. Heeey. İşte bu fotoğraf. Doktor Ayhan'ın gençliği.

Talebe cemiyetindeki ateşli nutuklar. Sabahlara kadar dernekte geçen konuşmalar. Boğaz. Kandilli sırtlarındaki köşk. Ayhan'ın umur görmüş babası. Bahçedeki kameriyeden mehtabı denize düşürmeleri ve bitmeyen sevda hikâyeleri.

Tıbbiyeliler kaç kişiydiler. Gözlerini kısıyor, hatırlamaya çalışıyor. Bir hastane açacaklardı. Özel bir hastane. Ayhan köşkün yerine göz dikmişti. Babasının bir ayağı çukurdaydı. Yeri güzeldi, ferahtı, hastalar için biçilmiş kaftandı. Yüreklerinde dâvanın gittikçe alevlenen ateşi. Mefharet'le İclal kadın doğuma, Hüseyin iç hastalıklarına, daha kimler. Hastane kapılarında bekleşen kimsesizler, yoksullar. Çilekeş Anadolu insanı. Onlara yardım eline uzatacaklardı, bütün güçleri ile onların uğrunda çalışacaklardı, memleketin yaşama zevkini bırakıp yaşatma aşkına gönül veren...

Gözlerini fotoğraftan kaçırıyor.

Nedense elleri üşüyor. Kabuğu kalkmış, kanamış bir yara içinde. İbarenin ezberinde kalan parçalarını hatırlıyor.

Cihadımız fikir ve ruh cephesinde yapılacaktır. Mektebimiz ve devletimizle, hukukumuz ve ahlâkımızla, ilmimiz ve sanatımızla bizim benliğimizin mimarı olacak güzide, fedakâr bir zümrenin mektepleşmesi zamanı gelmiştir. Siyaset, ticaret, şöhret ve muvaffakiyetlerle gündelik hareket endişelerin-

den çok uzaklarda çalışan, sanki hayatımızın mâverasında hazırlıklarını yapan bir hareket ordusunun fikir fedaileri bu dâvayı ancak başarabilir.

Çok uzaklarda...

Bir kuş, gittikçe küçülerek ufuklarda kaybolur.

Akşamın ağır, gri, mükedder perdeleri iniyor.

Hava bulutlu, yağmur nerdeyse çiseleyecek.

Ortada çözümü gereken bir şey yoktu. Bunu doktor amcasına nasıl anlatmalı? Bir anlık öfke, tatsız bir olay. Özür dilemişti sonra, sakinleşmiş ve olup bitenlerden pişmanlık duyduğunu defalarca tekrarlamıştı. Hiçbir rahatsızlığı yoktu. Sakin bir çocuktu, evet belki içine kapanıktı biraz ve biraz çapraşık fikirliydi -annesinin görüşü-, ama kimseye zarar vermemişti.

Ya geçen yazki olay.

Ya daha öncekiler.

— En iyisi şöyle yapalım. Ben bazı şeyler sorayım, sen cevapla. Böylece meseleye daha kolay yaklaşırız, değil mi?

Eşyaları değiştirmiş. Yerdeki uzun tüylü halı, pencere önüne dizilen Afrika menekşeleri. Duvarda ressam dostlarının kimi hediye, kimi satın alınmış tabloları. Tam karşısındaki resim annesinindi. Bir natürmort. Güz meyveleri, solgun çiçekler ve vurulmuş bir sülün. Avcının eldivenleri, şapkası. Gözleri sülüne takılıyor, renkli kanatlarına, bükülüp kalmış olan parlak tüylü boynuna. Sonra bu resmin yapıldığı güne, yere.

Sülünü masanın üzerinden kapıp kaçmasına.

Annesinin bir elinde fırçalar, diğerinde palet, büyümüş öfkeli ve yeşil gözleri ile üzerine yürüyüşüne.
Başını öteye, pencereye doğru çeviriyor. Ağır ağır anlatmaya başlıyor.
— Ramazandı. Oruç tutuyordum. İlk kez oruç tutuyordum.
— Evet...
— İçiyorlardı. Vakit geç olmuştu. Bu yüzden yemeğe katılmadım, iskeleye indim, orada oturdum. Biraz ilerde ablamla nişanlısı çırılçıplak denize giriyorlardı. Uzaklaşmak, kaçmak istiyordum. Tam bu sırada Sedâ geldi. Nereye gidebilirdim ki? Biliyorsunuz çok üzerime düşerler, aman İlhan üşütmesin, aman çocuğa birşey olmasın. Nereye gidebilirdim ki? Kalktım, Sedâ ile köşke yürüdük. Bahçeyi geçtik, yatsı ezanı okunmaya başladı. Pek çok yönden ezan sesleri gelmeye başladı. Gece, biliyorsunuz ses yankılanıyor. O anda neler hissettiğimi size şimdi anlatamam, bilemiyorum, içim sıkıldı, çok. Sofraya ulaştığımda.
Susuyor. Doktorun yüzüne bakıyor.
Ayhan Bey gülümsüyor, "Peki, sonra" diyor.
— Gerisini biliyorsunuz.
Terlemiş, yüzünü al basmış. Tuvalete gidip dönüyor. Ayhan amcası kolonya ikram ediyor.
— Zaman zaman hayal gördüğün oluyor mu? Ses duyma falan...
Doktora bakıyor. Nasıl bakıyorsa, Ayhan Bey artık sormaktan vazgeçiyor.

"Mazi daima mevcuttur. Kendimiz olarak yaşayabilmek için, onunla her an hesaplaşmaya ve anlaşmaya mecburuz." İşte herşey böylece başlar. Sisler arasından bir harf, bir sûret çıkagelir. Ramazan gelir.

Âsım Bey, doktorun anlattıklarını dinlerken -depresyon diyordu, mistik tarafları olan bir durum- oğlunun hasta olmadığını kavradı.

Evi, ailesi, mevkii ve muhiti, yıllardır edindiği bilgiler, muhakeme tarzı ve daha sayabileceği pek çok unsur ile bu kavrayışa karşı çıkabilir, mazaretler uydurabilirdi. İşte güvenip geldiği bir doktor arkadaşı da vardı. Ama âdemoğlunun içinde kül yutmayan, yalana dayanıklı bir taraf, bir güç merkezi var.

İşte İlhan o küllenmiş ocağı eşeliyor. Onun hareketleri, duygu ve düşünceleri derinlerde nasılsa kalmış kıvılcımı tutuşturuyor. Bir an, son derece meçhul ve mücerret olarak bir fikri, bir olguyu hakiki çehresiyle kavrıyoruz.

— Nerden kaynaklanıyor? Acaba kimlerle görüşüyor? Onu etkileyen biri..

— Bilmem, pek arkadaşı yoktur.

— Bu konuyu araştır, hissettirme. Okuduğu kitaplar... Evet, okuyor, pek dikkat etmedim... Ha, dur, tamam, öyle ya!

— Nasıl?

— Bizim kütüphane. Eski dergiler. Meraklıdır, hay Allah.

Heyecanlanıyor Âsım Bey.

— Gerçekten hasta mı?
— Olabilir. Bana gelsin. Konuşuruz, daha sonra.
— Sağol. Fetaneti sen ara, bana inanmaz, tafsilatıyla anlat.
— Olur.
Yağmur arabanın silecekleri ile ön camında, buğulu, şıpırtılı sesler çıkarırken Âsım Bey yıllardır uğramadığı kütüphanesini, elini sürüp, tozunu almadığı kitaplarını -eski dergilerini- hatırlıyor.
Başlangıçların ve sonuçların farkında mıyız.
İşte kitaplara el değmiş ve onun haberi olmamış. Tomurcuk patlamış. Oğluna bakıyor. İnce uzun çehresi, siyah derin gözleri ile, dalgın, mütevekkil. Hiç çocuk olmadı sanki. Mahzun -şimdi sadece mahzun-.
— Nasılsın oğlum?
— İyiyim baba.

"KUŞLAR DA KADERLE UÇAR"

Yer yer çatlamış, dökülmüş sıvaları ile dar, kirli, karanlık koridorlardan geçiyor.
Çokluk birkaç basamakla inilen, üzeri örümcek bağlamış ampüllerin aydınlattığı havası alınmış matbaalar.
Mürekkep kokusu. Tavanlara kadar uzanan kâğıt yığınları, basılmış formalar. Alacakaranlıkta iri gözlerinin parlak beyazını yakıp söndürerek sağa sola gidip gelen çıraklar.
Baskı makinalarının ardında artist resimleri, mütemadî çalan radyo.
Kırpıntıların üzerine uzanıyor. Erimiş kurşundan yayılan sıcaklık.
Çay ve simit.
Nedense hep aceleye gelen kolon tashihleri. Uzun hecelerin şapkaları, aidiyet "î"leri.
Çamur. Dışarda dinmek bilmeyen yağmurun sesi. Yorgunluk. Genç ömrünü alıp götüren bu tatlı uğraş.
Güzel günlerdi...

Sayfaları ağır ağır çeviriyor. Her sayının sayfa düzeni

için ayrı bir titizlik. Ve her sayının içini titreşimlere boğan, şöyle uzanıp okşayıvermek duygusu uyandıran kapak baskısı Akademi'de okuyan arkadaşların desenleri, amatör fotoğraflar.
Ellerinde paketler, geç saatlerde ciltciden alıyorlar dergiyi, dernek şenleniyor ertesi gün. Daha tutkal kokusunu üzerinden atamamış, kapağı kaldırılınca küçük çıtırtılarla açılan bu dört formalık dergi. Mutluluk. Hayatın ta kendisi.

Tashih hatalarına, ters basılmış bir satıra biriken öfke, hayıflanma. İlk şiirin, ilk yazının çıkıvermesi. O gün belki hiç uyunmayacak. Şiirin, ya da yazının bulunduğu sayfa açılacak, yüz üstü yatağa uzanılacak, bu üçüncü sınıf matbaanın kırık-dökük italik harflerinden yayılan buğu bütün bir istikbale doğru açılan hayallerle süslenecek. Sevinç, heyecan, nerdeyse bir ağlama duygusu.

Çok geçmez derginin en küçük sahipleri fakülte birinci sınıflardan, liselerden, orta okullardan firar ederlerdi. Soluk soluğa derneğe ulaşırlardı. Bir adet daha fazla satabilmenin dâvayı omuzlamakta ne büyük bir kahramanlık olduğunu ürperişlerle duyarak yarışır, ağabeylerinin bir adım gerisinde, emre âmade, zeki, sevimli beklerlerdi. Öl desen hemen oracıkta ölüverecek güzel çocuklar.

— Kerim!..

— Buyur Murat abi..
— Çayı koy.
— Peki..

Birazdan gazocağının başaltındaki küçük teknesinden mavilerini turuncuya bulaya bulaya mücerret duyguları, düşünceleri alabildiğine çoğaltan o canım ispirto alevi yükselecek. Rüzgârın etekleri medrese avlusundaki koca çınarın dallarına sürünüp geçecek. Kimbilir kaç yüzyıl önce genç bir medrese talebesinin dudaklarından mırıltılarla dökülen, yükselip çınarın yaprakları arasına gizlenen ilahiyi başlatıverecek.
"Sabahı beklemeyiniz dostum, geceden yola çıkınız. Olur ki uyuyakalırsınız. Sırtınızdaki çıkında ebedî gayenin dürülmüş azıkları varsa ne mutlu size. Gece serindir, yapraklardan süzülen yel gözlerinizdeki yaşları kuruturken ruhunuzda kâinatın derin sessizliğini taşıyarak sabaha doğru yürüyüp fecri başlatınız.

Cemiyetin vahşî, zehirli bitkilerle dolu, her dalında uğursuz baykuşların mânasız telkinler yaptığı sık ağaçlı ormanlarında çetin yolculukların başlangıcı için sabahı beklemeyiniz. Sabahı beklemek öğleni, öğleni beklemek akşamı beklemek gibi bir ruh gevşekliğini doğurur.

Beynimizi tırmalayan zaruretleri mi hatırlatıyorsunuz. Evet hayatın zaruretleri ayaklarımıza dolanmış zincirlerdir ve ıstıraplarımıza çeşni katarlar. Fakat bu vahşi sahayı geç-

mek için hiçbir zaruret kâfi bir mazaret değildir. Ruhumuzu aldatmayalım, ebedî gayeye ihanet etmiş oluruz.

Durduğumuz noktada inançlarımızın eskidiğini, yabancılaştığını hiç tecrübe etmediniz mi? En acı kayıp budur: Gerilemiş ruhların mütemadiyen tavizler vererek hayatla, zaruretle uyuşmaları..

Filozofun öğüdü bütün hayatımızda takip edeceğimiz en esaslı metottur:
"Uzun yolu seçiniz..."

Böyle yazmış aziz dost.
Başını dergi sayfalarından kaldırıyor, duvarda sıralanan levhalara, büyüklerin resimlerine dalıyor. Sanki birden kapı açılacak ve onlardan biri paltosunun yakalarına, omuzlarına yapışmış kar tanelerini silkeleyerek içeri giriverecek. Mustarip bakışları ile bu vaktinden önce çökmüş görünen gence yaklaşarak:
— Kolay gelsin Murat oğlum, gecenin geç vaktinde böyle ne yapıyorsun? diye konuşacak.

Eski dergileri, desenleri, abone kartlarını, fotoğrafları, masanın üzerine yayılmış duran mektupları ağır ağır topluyor. Yıldızın parladığı anlar yok değildi. Lakin çabuk geçmişti. Her şeyin tıkır-tıkır işlediğine, atılan tohumun mutlaka yeşereceğine, dâvanın er-geç bu mukaddes topraklar üzerinde muzaffer olacağına du-

yulan o sarsılmaz iman yoktu artık. Sadece bu mu?

Hani bu derneğin salonlarını dolduran gençler? Nerde hemen her gün uğrayıp, derginin son sayısını sorma bahanesi ile "gençleri şöyle bir yoklamaya" çıkmış büyükler? Nerede o gür sesli nutuklar, ateşli tartışmalar, bildiriler?..

— Çay oldu abi.
— İyi, bırak demini alsın.

> Yine öfkeli gördüm Murat ağabeyi. Kolay kolay kızmazdı halbuki. Çağırdı beni, Kerim dedi, bak seni bir yere göndereceğim. Adresi tarif etti. Son zamanlarda beni ha bire sağa sola yolluyordu. Bazan da beraber giderdik. Eli dardı, dergiye ilan arıyordu. Kapı kapı dolaşıyordu. Yahu Kerim nasıl çıkacağız bu işin içinden, diye efkârlanırdı. Murat ağabeyin efkârlanması kötü, ağzını bıçak açmaz. Kemalettin Bey'in fabrikasını tarif etmişti. Onun için; "bizdendir, sağlam adamdır" derlerdi. Hem Âsım ağabey de orada çalışıyor, hem çalışıp hem okuyordu. Ben doğru Âsım ağabeye gidecektim, meseleyi daha önce konuşmuşlar, iyi dedim, kolay..

Kerim gelmişti. Cam bölmenin ötesindeydi. Görüyordum. Kapıdaki görevli personelle konuşuyor, tartışıyordu. Yamandır Kerim. Âsım Bey yok, gelmedi bugün deyip duruyor adamlar, el kol işaretleri yapıyor

Kerim, direniyor. Ya onları yarıp içeri girse, görse beni. Yutar mıyım bu kapıcı numaralarını, herifleri yarıp geldim ağabey, nasıl iyi etmiş miyim, dese.

Beni görmemeliydi. Hiç bu fabrikaya gelmemeliydi. Kemalettin Bey bu işlere bulaştığımı bilmemeliydi. Murat'ın elinden kurtulamazdım. Peki demiştim çaresiz. Bir yolunu bulup atlatmayı düşünüyordum. Atlatmayı.. Fetanet'ten bahsetmemiştim. İçimden geçenlerden.

Sonra oturup günlerce kendimi tarttım, durumumu düşündüm, geleceğimi, dâvayı. Herhalde yüreksizin biriydim. Fetanetin güvercin kanadı gibi sıcak ve yumuşak elleri, Kemalettin Bey'in köşkü. Hay Allah "güvercin kanadı". Utanmalıydım. Yolu yarıladığımdan, kimselere çaktırmamaya çalışmamdan, kendimden ve herkesten. Ruhumdaki alçaklığı düşündüm. Tabansızlığımı. Aç kaldım, kendime eziyet ettim, ağladım. Günlerce ne kimseyi gördüm, ne konuştum. Fukara geçmişimi düşündüm, zaaflarımı. Fetanet'in kıvrık kirpikli yeşil gözleri. İçimi kemiren alçalma duygusu. Elbet bir gün attığım adımların hesabını vereceğim. Saklandım.

Mutlaka güçsüz ve yeteneksiz olmalıydım. Boyumdan büyük işlere kalkmış, kaldıramayacağım sözler söylemiştim. Birileri bana "...evet sensin, beklenen gençliğin bir unsuru da sensin, senin omuzların üzerinde yürüyecek bu dâva" falan demiş olmalıydı. Beni tanımı-

yorlardı, geçmişimi ve halimi bilmiyorlardı. Ne yiyip ne içtiğimi sormuyorlardı. Azla yetinme ve çileye yatkınlığıma güvenerek, alçak gönüllü duruşuma aldanarak, içimde kopan fırtınalardan bîhaber. Akseki'den gelmiş, bir medrese odasına sığınmış, yamalı pantolonunu henüz çıkarmış, bıyıkları yeni terlemiş, dünyaya pembe-lacivert bakan bir garip Âsım.

Beni kim tanıyabilirdi? Yönelişlerimi, arzularımı, oluşmamış fikirlerimi, açlığımı. Galiba bana yükledikleri kutsal görevin farkında değillerdi. Arzularından sıyrıl, nefsini değil başkalarını düşün, çalış, hizmet ehli ol. Peki ben okumayacak mıydım, giyinmeyecek miydim, her gün gözlerimin önünden parlak saçlarını savurarak geçen bir Fetanet'in peşinden gitmeyecek miydim? Neye karşı olacağımı, nelere tutunup nelerden kaçacağımı el yordamı ile tayin ettiğim bir çağda. Dayanaksız, hep bu Kemalettin Bey takımının türevlerinden birinin dağıttıkları ölçülü ve hesaplı lütuflarla, kâh bir iftar yemeğinde, kâh bir burs veya benzeri imkân ile karşılaştığında ne yapacağını şaşıran ben. Ben bir derviş değildim elbet. Bütün mazeretim bu. Yok dedirttim kendimi, Kerim'i önüne baka baka giderken seyrettim camın arkasından. Kendime güvenli bir yer seçtim...

— Şu çayı tazele Kerim.
— Olur abi.
— Biliyor musun bu son.

— Efendim!...
— Bu derginin son sayısı, artık çıkmayacak.

Neredesin aziz dost?
"Sabahı beklemeyiniz" diyen sesin nerede?
Sabahı beklemedik. Geceden yola çıktık ama. Kimbilir? Bir yerde hata yaptık anlaşılan.

Kolonları ağır ağır kesiyor, yapıştırıyor. Sayfa numaraları kırmızı kalemle, yazı başlıkları yeşil. Bir alışkanlığı sürdürüyor, titizliği, sevgiyi. Ne mânası kaldı? Kimler alacak, kimler okuyacak? Son bir defa daha Kerim'le paketleri ciltçiden yüklenecekler, bayileri dolaşacak, iadeleri toplayacaklar. Sonra işte şu köşede yığılı öbür sayıların yanına dizecekler. Kaç yıldır böyle bu.

— Murat abi..
— Hıı..
— Şey, iadeleri ne yapacağız, yığıldı iyice.
— Okullara gönderelim.
— Posta ücretleri arttı, biliyorsun, çok tutuyor.
— Hurdaya verelim.
— Hurdaya mı?..
Masadan kalkıyor. Kapıyı aralayacak, medresenin bahçesine doğru yürüyecek. Şadırvanda elini yüzünü yıkayacak, kızaran gözlerini kurulayacak.

Ah bu rüzgâr, bu üşüten yalnızlık.

YA TAHAMMÜL YA SEFER

"Artık bizim soframıza melekler inmiyor."

İçinde hep o eski ve hüzünlü plağı döndürerek ağır ağır etrafı topluyor.
Aslında acele edip, hazırlanması gerek.
Yunus Bey telaşla bir odadan öbürüne gidip geliyor. Kapılardan önce göbeği sonra kendisi çıkıyor.
Neler aranıyor?
Bir kıravat.
Bir çorap lastiği.
İşlemeli bir kol düğmesi.
Esasen hepsi yerli yerindedir. Eğer kendisi karıştırmamışsa, bu kadar kıravat, çorap lastiği, işlemeli kol düğmesi arasından o gece için neyi seçeceğini bir defada tutturamamışsa, Neslihan Hanım'ın titizliği, kılı kırk yaran temizliği ve düzeni boşuna.
Herşey bir anda allak-bullak oluverir. Yunus Bey kanter içinde bir köşeye çöküverir.
— Yahu Nesli, şurdan bej elbiseler için bir kıravat seçsene.

Mutfakla salonun arasındaki holde alelacele atıştırmak için kurulmuş sofra; o küçük, yuvarlak, sevimli ve hatıralarla dolu masa. İki çay fincanı -Yunus Bey ikide bir gelip geçtikçe, bir parmak reçelden, bir parmak tereyağından ve bir yudum gittikçe soğuyan çaydan-, tuzsuz ekmek kırıntıları, peçeteler.

— Yahu Nesli, biraz acele, iyicene geciktik.

Mutantan avizenin altından geçiyor, dazlak başını aynalı camekânda, içki şişelerinin ve kristallerin cıvıltılı aydınlığında parlatıyor. Kan kırmızı papyonunu düzeltirken:

— Yahu Nesli, Âsım'ın kızı ne zaman büyüdü de evleniyor?

Neslihan Hanım mutfaktan, holden ve salondan geçirerek bakışlarını, aynalı camekânın önünde dikilen kocasına dönüyor.

Bir müftü kızı idi. Erzurum eşrafından bir müftü.

Küçük, sevimli hatıralarla dolu masaya dönüyor. Masanın hali. Ah şu masanın hüzünlü hali.

"Bizim soframıza artık melekler inmiyor."

Yüzüne gün değmemişti; haremliği-selamlığı olan bir evden büyümüştü.

Saçının telini namahreme göstermemişti.

"Avukat Yunus Bey, Erzurum'un eski ailelerinden, mazbut, müslüman, karıncayı incitmez, idealist, par-

lak istikbali...." Efendibaba neler söylemişti?
Cılızdı Yunus. Kemikli bir yüzü, koyu kahverengi, derin gözleri vardı.
Önüne bakardı. "İşte bir küçük masamız var, Allah'a hamdolsun, hamdile oturduğumuz bir soframız var, daha ne isteyebiliriz ki, bir sen varsın Neslihan, bir de ben." Bu beyaz örtülerle kapladığı masanın üzerinden dört mevsim bir deste çiçeği eksik etmemeye ne zaman karar vermişti? Hâlâ vazodaki papatyalar, kır çiçekleri duruyor.

Milletvekili olmuştu Yunus, sonra bakan.
— Şu bezim sefil Âsım'ı yoklayalım bir. Hiç ummaz geleceğimi. Şaşırtalım Aksekiliyi.
Ta yanıbaşına, kulak diine kadar sokulmuştu. Tam orada bir kahkaha patlattı.
— Hey yavrum hey, ne günler geçirdik onunla.

Neslihan Hanım ayaklarını sürüyor. İşte bir kez daha kahrolarak takılıyor kocasının peşine. İçindeki yaranın kabukları kalınlaştı. Belki de sadece kabuk kaldı, yara bitti.
Son bir defa aynaya bakıyor. Gergin, anlamsız yüzünü süzüyor. Ağarmış saçlarına, yaşı kurumuş göz pınarlarına dalıyor. Başını ne zaman açtı? Ne zamandan beri böyle düğünlere, yemeklere, kokteyllere gidiyor?

*
* *

— Baba ben gelmesem olmaz mı?
Âsım Bey'le Fetanet Hanım aynı anda birbirlerine bakıyorlar. Esasen beklenen bir konuşma olacak bu. Yine de Âsım Bey sıkıntı ile içini boşaltıyor. Sükûnetini muhafaza eden bir sesle:
— Bak oğlum, ablanın düğünü bu.
— Biliyorum.
— Anısı uzun süre silinmeyecek bir gün.
— Ben de bunun için gelmek istemiyorum.
Fetanet Hanım'ın yüzü kıpkırmızı. Elindeki mendili çekiştirip duruyor.
Söz verdi. Kocasıyla oğlunun arasına girmeyecek, konuşmanın sonunu bekleyecek, söz verdi.
— Ama bunun makul bir izahı olmalı, ablanın bu en mutlu gününde.
— Siz bu davranışımın sebeplerini pekâla biliyorsunuz.
— Ya!..
Âsım Bey acıyla tebessüm ediyor:
— Öyleyse tartışmayalım, bu sebepler her neyse, şimdilik onları bir kenara bırak.
— Baba, sizden rica ediyorum. Benim için çok önemli bu, inançlarımı biliyorsunuz.
— İlhan, evladım... Nalân senin ablan, biraz fedakarlık et..
Fetanet Hanım ağlamaklı bir sesle:
— Elalem ne der?
İlhan annesine dönüyor.

Süslenmiş Fetanet Hanım. Allıklara, rimellere bulanmış. Saçlarını yaptırmış. Sim işlemeli bluzunun dekoltesi. Nadir günlerde taktığı kolyesi.
— Yakanız fazla açık değil mi?
Hiç istemediği halde yine buz kesmeye başlıyor İlhan. O çelik parıltısı gözlerine yayılıyor. Sesini yükselterek konuşmasını sürdürüyor.
— Kendime bir dünya kurmaya çalışıyorum. Biliyorum aranızda yerim yok. Ne olur beni kendi halime bırakın. Nasıl bir düğün olacağını, kimlerin geleceğini biliyorum. Bütün bunlar tiksindiriyor beni.
— İlhan, kendine gel, bu nasıl konuşma böyle.
— Âsım Bey, tahammül edemiyorum, lütfen bir şeyler söyle, ah bu çocuk, bu çocuk...

Ağlamaya başlıyor Fetanet Hanım. İlhan oturduğu sandalyeden hızla kalkıyor. Sanki kapıyı çekip gidecek. Birden boy aynasında kendini görüyor. Giyinmiş, bir siyah kıravat takmış, saçlarını taramış.
Âsım Bey ceplerinde sigara arıyor.
Birden Fetanet Hanım dikeliyor, ağlamasını keserek oğluna yaklaşıyor, pek çok şeye kararlı, sonuna kadar gidecek bir sesle:
— Bu düğüne geleceksin, anladın mı, gelmeni istiyorum.
Bağırıyor:
— Geleceksin...
Baştan ayağa titriyor, dudak kenarlarında bir seğirme.

Âsım Bey karısına kolonya getiriyor. İlhan yeniden sandalyesine dönüyor. Oturuyor. Başını iki elinin arasına alıyor. Ne kadar kalıyor öyle. İçinden "Bu son" diyor. Doğruluyor. Yüreğinin kanayan tarafıyla sesleniyor:
— Pekâla, istediğiniz gibi olsun.
Karı koca yeniden birbirlerine dönüyorlar.

Fetanetle tanışalı daha ne kadar olmuştu?
Ki Fetanet onu böyle tutup ilk çaya götürebilmişti. Sahi o zaman çaylar vardı. Danslı toplantılar. Briyantin ve Amerika. Etek boyları kısalmaya başlamıştı, eğleniriz demişti Fetanet. Aylardan mayıstı, erguvanlar boğazın iki yakasını tutmuştu. Fetanet ne de güzel konuşmuştu, kirpiklerini kırpıştırmıştı, başını sağa sola eğerek, yüzünü yüzüne yaklaştırarak, ta gözlerinin içine bakarak "hadi Âsıum, noolur" diye çekiştirmişti. Pek tabii bu tür ısrarlara alışık değildi, nasıl alışabilsindi, bu olağanüstü varlığa kolay mı alışmak, kolay mı dayanmak? "Rüzgâr gibi" geçiyordu geçtiği yerlerden, merdivenlerden o hızla çıkıyordu, köşkün iki yanı çiçek tarhları ile kaplı yolunda koşuyor, beyaz uzun pileli eteklerini ve sarı bukleli saçlarını savurarak babasının kollarına atılıyordu. Kemalettin Bey sağ mıydı? Nefes nefese kalıyordu. Bu kızın başdöndürdücü rayihası. İhtiyarını elinden alıyordu. Neymiş şu ihtiyar: Seçme, kötü bir duruma veya davranışa katlanma, tahammül etme, kendi isteğiyle hareket etme gücü: Çoktur eğerçi derd ü belâsı muhabbetin / Amma ne çare elde değil ihtiyarımız. *Kim söylemiş?*

Sonra gece geldi ve medenî insanların ezbere bildikleri gibi gündüzü taklit etmeye başladı. Biryerlere saklanmış olsa bile Ramazandı. İftar edememişti, dans etmeyi de bilmiyordu.

*
* *

Bütün başlar o tarafa dönüyor.
— Bakan bey geldiler..
— Ooooo....

Netice itibarı ile iki Anadolu insanı olduklarından Erzurumlu Yunus ile Aksekili Âsım ayakta, birkaç metre uzakta kollarını açarak kucaklaşıyorlar.
Bu kadar. Mutlaka ikisi de bir an için "eski günler"i hatırlıyor. Hanımlar âdet olduğu üzere birbirlerine gülümsüyorlar. Gelinle damat tebrik ediliyor.

> .... Yok eğer Fransız mutfağını tercih ettiyseniz, kömür ateşinde "a point" hazırlanmış Şatobriyan, güzel bir kırmızı şarap eşliğinde yenmeğe değer. Etinizi dilediğiniz taktirde, daha az veya daha çok pişmiş olarak ısmarlayabilirsiniz. Şatobriyanın yanısıra Hüseyin Usta'nın kendi elinden çıkma, haşlanıp tereyağında sote edilmiş garnitür sebzelerin de tadı damağınızda kalacaktır.

Gelin hanım niçin bu kadar çok gülüyor?..
— Sarhoş galiba, baksana durduğu yerde sallanıyor.

> .... Asıl ete eşlik eden harika Bearnez sos'u unut-

> mayacaksınız. Roof Rotisserie'deki Bearnez sosun bir özelliği vardır ki çoğu yerde raslayamazsınız: İçindeki tarhun otu.

— Demek bu da oğlun.. Yahu ben bunu son gördüğümde şuncacıktı..
— Eeee, yıllar geçti.
— Evet yıllar geçti.

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. Dolayısıyla... Evet dolayısıyla karısının balkonda yetiştirdiği hercaî menekşeler henüz bir kıymet ifade ediyordu. Oysa daha sonraları ne balkon kaldı, ne hercaî menekşeler.

> Kokteyl kelimesinin nereden geldiği bugün bile kesin olarak bilinmiyor. Anglo-Amerikan kökenli olduğu ileri sürülüyor. Bazıları bu adın, içkiye, değişik renkli likörlerin karıştırılmasıyla ortaya çıkan, titrek, donuk görünümü sebebiyle verilmiş olabileceğini savunuyorlar.

Yunus Bey'in içtimaî mevkii sağlamlaşıp "bazı mahfiller"de görünmesi sıklaşınca, ona bağlanan umutlar -kendisinin ve bir iki yakın dostunun tanımlaması, öyle söyler hep- fazlalaşınca Neslihan Hanım'ın kokteyllerde boy göstermesi icap etti.

Kocasıyla çekişecek tıynette değil. Yalnız kaldığında ağlardı. Çocukları da olmamıştı. Ağlardı. Hep saçını yaptırmasını ve kendisine bakmasını teklif ediyorlardı.

> Kimi etimolojistler içinse kelimenin kaynağında "horoz tüyleri" yatmakta. Kuşkusuz garipsediniz. Hemen açıklayalım. Manhattan adasına yerleşen ilk Amerika öncüleri hazırladıkları basit içki karışımlarını yuvarlarken, içki içme arzularını artırmak amacıyla horoz tüylerini (Cock-talis) bir çeşit kırmızı bibere bulayarak gırtlaklarını gıdıklarlarmış.

Birer birer eski dostlarını terkettiler. Yunus Bey için artık;
— Dama çıktı, merdiveni çekti, deniyordu.

> İşte o günden beri içki karışımlarına kokteyl adı verilir olmuş. Kökeni ne olursa olsun, kelime bir tür içkinin adı olarak kalmamış, yüzyılımızın yaşama tarzı içinde önemli bir yer tutan toplanma biçimlerinden birini de tanımlar olmuştur. Gerçekten de "kokteyl parti"leri yirminci yüzyılın insan ilişkileri düzeni içinde, önemli vesilelerden biri olarak kurumlaşmıştır.

— Nereye İlhan?..
— Midem bulandı biraz anne, tuvalete kadar gireceğim.
— Baban nerelerde, çok mu bulanıyor, bir ilaç falan..

— Telaşlanma anne, gelirim şimdi, yüzümü yıkayayım bir.

Balkona çıkacak, bu müzikten ve "geceye renk katan" sanatçılardan uzaklaşacak.

> Ama ille de Şatobriyan yemek zorunda değilsiniz. O takdirde ızgara ya da flambe file-minyon veya biberli stek tavsiye ederiz. File-minyon'u Şoron sos'la beraber sunacaklardır.

İlhan balkona çıkınca orada ummadığı biri ile karşılaştı. Neslihan Hanım şalına sarınmış, karanlık bir köşede sessizce dikiliyordu.

DÖN GERİ BAK

Bu dere baştan başa cevizli bağ
Cevizler şak şak eder dön geri bak
Elazığ türküsü

Yağmuru dinledim...
Heyecanım geçmişti, artık kalbim yerinden çıkacakmış gibi değildi. Korku ve telâşın doğurduğu o ürperti, o üşüme duygusu uzaklaşıyordu.

Bu eski bir medreseden çevrilmiş öğrenci yurdunda ilk gecemdi. Sırtüstü uzandığım yatakta gözlerimi kırpmadan öylece tavana bakıyor, kısacık geçmişimi düşünüyordum. Ablam evlenmişti. Nasıl bir düğün olacağını bildiğim için gitmemekte diretmiştim. Annemin göz yaşları ve babamın çaresizliği. "Bu son" demiştim artık. Son olmalıydı, evet ve son olması için gerekli her şeyi fazlasıyla bulmuştum. Ablam gecenin ilerleyen saatlerinde gelinliği ile havuza düştü. Belki de kendi atladı. Kocası o sırada kim bilir nerelerde sürtüyordu. Babamın arkadaşlarından biri, zayıf, uzunboylu, at yüzlü biri havuza atlayarak ablamı kurtardı gûya. Oy-

sa havuzdaki su insan boyunu geçmiyordu, bir metre ya vardı, ya yoktu. Bu havuz sahnesi midemi bulandırmıştı. O kahkahalar, annemin abartılmış, sarhoş heyecanı. İğrendim.
Oysa Ramazandı ve biz Veysel'le camileri dolaşıyorduk. Geçen yıl katıldığım kursta tanımıştım Veysel'i. İçimdeki yalnızlığı farketmişti, ben de anlatmaya doyamamıştım. Profesör olduktan sonra yapacak bir işi kalmayan ve esasen yolun sonuna yaklaştıkça bir çıkmazda olduğunu git git kavrayan bir baba, ömrünü bu adamı bir yere -hangi yere- getirmek için harcamış bir anne. Ne demek hangi yere? Pek tabii kendi babasının ulaşamadığı bir yere... O yer... âh o yer... işte ondan kaçmış olacaktım...

Sonra yağmuru dinledim...
Yanaklarım belki de kızarmıştı. Tatlı bir sıcaklık her yanıma yayılıyor; uzun, yorucu bir işten çıkıp, şöylece yatağa uzanıvermiş gibi rehavet içinde kalıyorum. Gün bulutlu değil ve yalnızlık hükmetmiyor. Medrese hücresinin alçı sıvalı, kireç badanalı daracık mekânından bir gençlik ve arkadaşlık mırıltısı yayılıyor. Ranzaların arasında sanki bir kedi dolaşıyor, arada bir kuyruğunu, burnunu parçalarınıza sürterek içten sevgi gösterilerinde bulunuyor. Veysel'le uzun uzun konuşmuş, kıyı boyunca yürümüştük. Ona evden ayrılacağımı söylediğimde hiç şaşırmadı. "Bırak bu şımarık zengin çocuğu numaralarını" falan demedi. Sade içini çek-

ti, bir şey söyleyecek gibi oldu, sonra vazgeçti. "Peki, hayırlısı olsun" dedi, o kadar.

Çok küçük olmalıydım. Babaannem sağ olmalıydı. Galiba babam yurt dışındaydı. Çünkü annem çok sinirliydi ve onu çok az görüyordum. Yoksa yine babamla kavga mı etmişlerdi. İkisi de beni terkedip gitmişler miydi? Misafirlerin önüne çekinerek, kıyın kıyın çıkmıştım. Beni istemişler, çok ısrar etmişler. Ayak diredim, gelmiycem işte, istemiyorum dedim, ağlayacaktım. Annem gözlerini iri iri açarak ve işaret parmağını dudaklarına götürüp sus diyerek, elimden çekip götürerek. Ah... Bütün bunlar olmuştu işte. Çıngıraklı kahkahalar atmıştı kadınlar. Bana, hadi İlhan bize bir şiir oku demişlerdi. Noolur ama, hadi canım, bir şiir oku. Öyle, ellerim arkamda, kısa pantolonumla kızarmış yüzüm. Bilmiyorum, dedim, bilmiyorum işte. Aaaa, dediler, hiç bilmiyorum olur mu, oku bakalım, bize güzel bir şiir oku.
Çok küçüktüm, kaçamazdım, babaannem sağ olmalıydı, gözlerimi yumdum, okudum.

Rabbi yessir
Velâ tuassir
Rabbi temmim
Bilhayr.

Babam yurt dışında olmalıydı. Annem hep o boyalı

yüzlü, çok gülen, kahkahalar atan kadınlarla olmalıydı. Beni babaannem büyüttü, sırtına alıp gezdirdi.

Veysel'le yurdun büyük kapısından girdiğimizde vakit geceyarısına yaklaşıyordu. Medresenin hücreleri önünde, alçak iskemlelere oturmuş konuşanlar vardı. Tek tük ışık. Biri yanımızdan geçti, Veysel'e selâm verdi. Yürüyüp Veysel'in kaldığı odaya girdik.
— İlhan, iktisatta profesör Âsım Bey'in oğlu.
Nedense hoşlanmadılar benden. Benden hoşlanmayacaklarına kendimi şartlamıştım belki. İnsanları yüzlerinden okumaya bayılıyorum. Veysel gibi bakmadılar. Bir şey söylemediler. Yok aslında söylediler tabii. Hoşgeldin dediler, yer gösterdiler, çay içiyorlardı, ikram ettiler.
Ranzalardan birinin kıyıcığına iliştim. Çay bardağına sarıldım, onun sıcaklığına. Sigara bile istedim.

*
* *

Fetanet'in ayılıp bayılmalarına aldırmamıştı. Noolur Âsım, belki kötü durumda bulursunuz, Doktor Ayhan'la beraber çıksanız, arasanız, demelerine. Bu çocuğu sen bu hale getirdin, sen diye sesini yükselterek -eskiden kaygan, tizleştiğinde bile tırmalayıcı olmayan, güzelliğini kaybetmeyen sesini- tıkanıp cırlaklaştırarak, hıçkırıklarla, sen, sen, bir de o anan olacak... Aldırmamıştı. Ne kolonya koşturmaya çabaladı, ne teskin etmeye.

Ceketini alıp çıktı.
Buna hissikablelvuku bile denemezdi.
Arabayı almamıştı.
Otobüse binerken, sanki yetişip tramvaya atlamıştı. Yağmur etrafı yıkayıp parlatmıştı, küçük gölcükler, deniz tarafından martılar havalanmıştı.
İndiğinde ellerini pantolon cebine soktu. Neredeyse bir uçarı ıslık gelip dudaklarına yapışacak. Ara sokaklardan geçti. Yol boyu Yunus'u düşündü. Erzurum'lu Yunus'u. Efendi Hazretleri'nin sağlığında son müridi olmuştu. O yıllarda sakal bırakmak her babayiğidin, her gencin, hele ki okuyanların harcı değildi, Yunus bırakmıştı, kızıla çalan kumral bir sakaldı, zaten erkek güzeli idi Yunus, iyice güzelleştirmişti onu sakal. Namazda Efendi Hazretleri'nin duruşunu bile taklit ederdi. Hafifce öne eğik, baş sağ tarafa meyilli, gözler yarı kapalı, Zekî, çalışkan, cıva gibi, her işin altından kalkardı. Dernek ve çevresinin büyük ümidi Yunus, şiir yazıyordu. Birgün dayanamayıp "Bana pek içten gelmiyor, bu senin namazdaki duruşun" deyivermişti. Sakalından bahsetmişti. Samimiyetten.
Düğündeki halini hatırladı. Yunus Bey geldi, bakan bey geldiler... diye kalabalık dalgalandığında, açılan yoldan küçük dağları ben yarattım der gibi başı yükseklerde geçen Yunus'u. Siyasete girmişti. Etrafın büyük teşviki ile, büyük umutlarla girmişti siyasete. Bakan olmuştu. Sakalsız bir bakan.

— Baba, beni nasıl bu kadar çabukça bulabildin?
Hüzünle gülümsüyor Âsım Bey. Genç oğluna değil, kendi gençliğine doğru yürümüştü. Geçmişe değil, hayata doğru yürümüştü.
— Bunu sana izah etmem güç biraz. Bilmem, sanki bu medreseye geleceğini önceden biliyordum.
Hücrelerden birinin önüne, alçak iskemlelere oturmuş baba, oğul. Geceden yağan yağmur şadırvanın çevresindeki çimenleri ıslatmış, güneş açmış, bu yeşilden fışkıran ışık içinde kalmışlar baba, oğul.
— Annem de burada olduğunu biliyor mu?
— Hayır bilmiyor, bilmek de istemez.
— Ona söyleyecek misiniz?
— Tabii, yoksa,.. biliyorsun annen.. eee, şey..!
— Sinirleri zayıftır.
Uzun süre susuyorlar.

Âsım Bey eskiden kendisi, Erzurumlu Yunus, Arapkirli Osman, Murat ve diğerlerinin kaldığı hücreye çeviriyor bakışlarını. Kapısına, demir kafesli pencerelerine, önündeki sütuna, revaklara, kubbeye. Henüz tüyden çıkıp kıl haline gelmemiş sakalları ile, kolları çemirli, ayakları takunyalı bir genç, baba-oğula bakmaksızın önlerinden geçiyor. Âsım Bey gözlerini yumuyor. Takunya sesininin tıkırtıları...
İlhan'a buradaki hatıralarından bahsetse mi? İçinden boğazına kadar yükselen, taşımaya hazır hissiyatını tecrübeyle bastırıyor. Lakin daha fazla kalmaya taham-

mülü yok.
— Nerede kalıyorsun?
İlhan yan taraftan bir hücreyi işaret ediyor.
— Arkadaşların iyi mi, yerinden memnun musun?
— Veysel diye bir çocuk var. Geçen yıl kursta tanışmıştık, iyi bir çocuk. Öbürleri ile yeni tanıştık. Bütün bunlar benim için çok yeni, heyecan verici, henüz alışamadım.
Âsım Bey oğlunun kaldığı odaya şöyle bir göz atmayı, ranzalara, duvarda asılı resimlere, levhalara bakmayı, geceden kalmış birkaç kirli çay bardağını görmeyi nasıl arzuluyor.
— Bir şeye ihtiyacın var mı? Para falan.
— Bavulumu toplamıştım. Birkaç kitap kaldı evde, onlar, sonra biraz harçlık rica ederim.
Âsım Bey oğluna bakıyor, gözlerinin içine. Güzel gözleri var İlhan'ın, annesine benziyor, derin, mânidar. Yine o boğazındaki düğüm.
— Kalksak mı?
Deyip kendisi kalkıyor. Ana kapıya doğru yürüyorlar. Şakırtılı kanat vuruşlarıyla birkaç güvercin şadırvanın havuzuna süzülüyor. Dışarı çıkınca kapı önünde bir süre bekleşiyorlar. Âsım Bey etrafına bakınıyor, birşeyler araştırıyor.
— Bu civarda bir kunduracı olacak, bir tamirci dükkânı.
— Bilmem, yok öyle bir şey. Dün yurdun etrafını dolaştım.

— Kunduracı Kerim Usta..

— Bilmiyorum, şu karşıdaki büfeye soralım bir. Yürüyorlar. İlhan ileri geçip büfeye giriyor. Sonra dönüp geliyor.

— Evet, eskiden şuradaymış, sonra yıkıp iki dükkanı birleştirmişler, triko atelyesi şimdi, adamı tanımıyorlar.

Âsım Bey Triko atelyesinin tozlu camlarına dalıyor. Kerim Usta... Dâva delisi Kerim. Son ne zaman karşılaşmışlardı acaba?

Yeniden yürüyorlar, ara sokaklara sapıyorlar. İlhan babasının bu sessiz, dalgın, kederli halini pek mânalandıramıyor. Seviniyor, evden ayrıldığına kızmadı, bağırıp çağırmadı -hiç huyu değildir-, olsun, ısrar edip eve dönmeye zorlamadı, ha bire anlatıyor, fakültedeki arkadaşlarından, yurt düzeninden...

— Sonra benim yabancı dil bilir oluşum da işe yaradı. Bir yayınevi sahibi varmış, Veysel tanıyor. Murat Bey. Gençlerle çok ilgileniyormuş. Mütercim aradığını söyledi. Veysel, ona benden bahsetmiş. Yurttaki arkadaşlar Murat Bey'i çok seviyorlar, ben daha görmedim, siz tanıyor musunuz?

Yol ayrımına gelince duruyorlar.

Âsım Bey solgun görünüyor, dudakları titriyor.

— Murat Bey, dedim baba, tanıyor musunuz, yayınevi sahibi imiş?

SARIŞIN SORULAR

Canla başla çalışmak!
Yetenekli değerli olmak.
Bunların hepsi boş laf.
Hayatta yükselmek istiyor musun?
Öyleyse sen de bir şebekeye dahil ol.
TELEMAK

Ona bakınca hep böyle şeyler (bir eski şair arkadaşının mısraları "Biz sizinle ne güzeldik/Koşarken çavlanlara") hatırlıyor.

Yıkanmış maviliği ile gökyüzü. Akıp giden beyaz bulutlar. Uzaklarda, sisler arkasından beklenmedik yükseltileri ile dikilen sıra dağlar. Yaprak yeşili, portakal rengi.

Ona bakınca beyaz gürbüz dişler arasında çiğnenen ince, taze bir yulaf sapının buruk diri lezzetini duyuyor. Yeni sürülmüş bir tarlanın buğusunu. Saban demirinin kayıp gittikçe biteviye devirip bir yana düşürdüğü sıcak toprağın kokusunu.
Birden üzerinde sade beyaz bir gömlekle yedi sekiz

yaşlarında bir oğlan çocuğu olanca gücü ile koşuveriyor. Pırıl pırıl incecik yumuşak kumlar üzerinde uçup giden ayak izleri. Ara sıra ırmağın çizdiği geniş kavisteki yüzlek suya dalıyor. Bileklerine varan suyu etrafına, yüzüne gözüne, gömleğine sıçratarak, güneşte binlerce parıltılı damlacığa dönüştürerek koşuyor. Avazı çıktığı kadar bağırıp, gülerek, nefesi kesilinceye, orada yine o sıcak, yumuşak, kumlar üzerine düşüp, yumuk, çatlak, esmer elleri ile kumları avuçlayıp ırmağa fırlatıncaya, sırt üstü yatıp, gözkapakları arasında kalan su damlacıklarından alâim-i semâlar uçuruncaya kadar.

Onu tanıyordu.
İsmini bile doğru dürüst bilmediği bu çocuğu ilikleriine kadar tanıyordu.

Kaç kez o koridorda.
O sırlı kapının önünde.
Günün belli saatlerinde raslamıştı ona.

Oradan kuşku ile geçilirdi, hep acele edilirdi. Odaya girilir, kapı dikkatle kilitlenir, bir ikindi namazı farzı ile eda edildikten sonra ve dua kısmı yarıbuçuk tamamlandıktan sonra, çokluk ayakkabıların tabanlarına basılarak, burunları yere veya duvara vurularak çabukça giyilir, namaz takkesi arka cebe yerleştirilerek alalacele odadan çıkılır, o karanlık koridora ulaşıldığında sanki o odaya hiç uğranılmamış gibi bir olmayacak eda ta-

kınılarak yürünürdü.

Bu niçin böyle idi?
Bütün bu çocuklar, bu insanlar, bu duruma niçin katlanırlardı?

Ve kendisi.
Ona sormuştu. Koridorun ortasında henüz öyle kulak memelerindeki ve bıyık altlarındaki abdest suları henüz tam mânası ile kurumadan onu yakalayıp sormuştu.
— Eeee, şey... diye kızarmıştı çocuk.
Bu kızartı.
Yarı karanlık koridorda çocuğun yüzünü al bastığını, kuyruk sokumuna doğru ince bir sızının yürüdüğünü, başını önüne eğdiği halde neredeyse gözlerinin dolduğunu, içini tarifsiz sıkıntıların, kederlerin ve duruma lanet okumaların kapladığını nereden bilmişti?

Soru: 1. Ortak Pazar ve Türkiye ilişkilerini Türkiye'nin çıkarları açısından değerlendiriniz.

Âsım Hoca'nın üst dudağı ile burnunun arası hayli açık. Bu tip insanlar mutlaka bıyık bırakmalı. Acaba Âsım Hoca bıyık bıraktı mı hiç? Neyse, cevaplara geçelim. Acaba cevaplar mı desek, yanıtlar mı?

Cevap: 1. Türkiye Ortak Pazar'la bütünleşmeyi bir hükûmet politikası olarak benimsemiştir. Fakat uygulamada (uygulama hakkındaki düşünceleri nasıl ifade etmeli..) Ortak Pazar

Türkiye'ye anlaşmalarla belirlenen hükümleri uygulamamakta, hatta üçüncü ülkeleri Türkiye'ye tercih etmektedir. Türkiye'nin kültür yapısı da ilişkilerde belirleyici rol oynamaktadır (acaba bu kültür yapısına hiç değinmesek mi?)...

Bir gün onu karşısında bulacağını biliyordu.
Devlet parasız yatılı imtihanlarından, soğuk kasvetli yurt köşelerinden, kuru fasulye ve makarnalardan, yıllarca giyilen el örgüsü yün süveterlerden ve giyildikçe küçülen, ön düğmesi bir türlü iliklenmeyen dirsekleri eprimiş ceketlerden, rengi atmış, düğümü kemikleşmiş, cepte dolaşan kıravatlardan biliyordu.
Çekilen besmelelerden, kıt kanaat geçinmelerden, çok çalışmalardan.

— Hangi liseden mezun oldun?
— İskilip, Bayburt, Nazilli, Ladik...
Mülakatı yapan üyeler birbirlerine mutad olarak bakacaklar ve hiç konuşmasalar da zihinlerinde mutad olarak anlaşacaklardı. Bu çocuğun her yanından fışkıran köylülük gelip o bir türlü kurtulamadığı yöre ağzında toplanmıştı belki. Bir iki kelimenin telaffuzunda.

Bütün sorulara kemal-i ciddiyetle cevap vermiş olacaktı. İstenilen doğruları söylemiş olacaktı. Böylece ömrünün bazı nadir saatlerini, lakin hep hatırlanan ve acıyla anılan saatlerini, yani ona doğruluk âyetlerini ve imtihan âyetlerini hatırlatan, ki "ey müminler biz sizi

biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana eksiltme ile andolsun imtihan edeceğiz" diye apaçık konuşan âyetlerini artık gerçekten bırakan bir yolda olduğunu fısıldayan saatlerini tayin etmiş olacaktı. O kısacık anlarda, nasıl sığdığına bir türlü inanamasa da bütün bu olup bitenleri, bu mülakatları, edindiği ve kullandığı bilgileri, mumdan uzaklaşan pervanenin duyduğu acımtırak ferahlık ile daima kavrayacaktı.

Soru: 2. Türkiye'nin kalkınması için emek veya sermaye yoğun tekniklerden hangisi tercih edilmelidir.

Âsım Hoca'nın ilk gençlik fotoğraflarında hep bıyıklı çıktığını tahmin ediyorum.

Cevap: 2. Türkiye'de emek, sermayeye nazaran bol ve ucuzdur. Bu sebeple kalkınmada emek yoğun tekniklere önem verilmeli, tarım, tarıma dayalı sanayi, el sanatları ve küçük sanayi geliştirilmelidir.

Bu çocuk belki de bu doktora imtihanını kazanırdı. Belki de yüzündeki güneş yanığı bakır rengi yıllar sonra beyaza çalardı. Hiç belli olmaz, bir zengin ve çirkin şehir kızı ile evlenerek papyon kıravat takmasını bile öğrenebilirdi.
O cam göbeği ile açık mavi arasında oynaşan buğular arasındaki ırmak kıyısından portakal bahçelerine doğru koşan çocuğun burada ne işi var? O karanlık kori-

dorun sonundaki küçük odaya daha ne kadar devam edecek? Ona da bir gün, yani münasip görülmüş bir zamanda, daha açıkcası bu imtihan ile açılan istikbalinin en can alıcı noktasında:

"— Filan derneğe kabulünüz düşünülmektedir, ve bu hususta..." diye bir teklif gelmeyecek midir? Acaba düşünmeye takati, zihnî berraklığı, inanç bütünlüğü, çok eskilerden kalmış bazı dâva kırıntıları kalacak mı?

Bu teklifi -o gün- bir müjde gibi kabul edecek mi? Karısına sarılıp eğer birlikte şişmanlayarak bütün hareket kabiliyetlerini yitirmemişlerse, şöyle onu havaya kaldırıp döndürerek:

— Sevgilim, ah işte görüyorsun, bak kapılar açılıyor, yıllar sonra... diyerek uzun uzadıya bazı mânasız mevki ve makam hikâyeleri, varlık masalları anlatmaya başlayacak mı?

Yoksa o karanlık koridoru ve o mahut odayı bir türlü terketmeye rıza göstermeyerek gizemli bir sessizliği sürdürmeye mi başlayacak? Bu sessizliğe mahkûm olarak ve girdiği diğer imtihanları da kazanarak profesörlüğe kadar yükselecek mi? Hiçbir mânasız atılıma, söze ve davranışa ne cesaret ne de sebep bularak kendi içine kapanıp bir pişmanlık çilesine mi gömülecek? Belki de içinde sürüklendiği gidişatın şurasından bu-

rasından iyiye yorulabilecek bazı kıytırık faydalar, küçük tavizler kopartarak -koparttığını sanarak- bütün ömrünü bu cılız avuntulara yaslayacak.
Şurası muhakkak ki, telaffuzunda güçlük çektiği o bir iki kelime, bütünüyle terketmiş olsa bile o karanlık koridor ve o küçük oda, o portakal bahçeleri ve o inanılmaz ırmak girdiği yolda sonuna kadar gitmekten onu mutlaka alıkoyacaklardı. En azından ona kendilerini hatırlatmakta inatçılık edeceklerdi. Onlardan vazgeçmenin imkânı...

Soru: 3. Faiz oranlarının serbest bırakılması ve bankerlik olayını Türkiye'nin kalkınması açısından değerlendiriniz.

Âsım Hoca niçin bıyık bırakmıyor?

Cevap: 3. Faiz oranlarının serbest bırakılması bankalarda ve bankerlerde büyük fonlar birikmesine yol açmıştır. Fakat bu fonlar yatırımlara değil kısa sürede büyük kâr getiren işlere veya spekülasyonlara yönelmiştir. Kredi maliyeti yükseltmiş işletmelerin finansman ihtiyacı darboğaza girmiştir. Öte yandan teşebbüs hevesi kırılmış, emeksiz geçim eğilimi yükselmiştir.

ELHÂN-I SİYASET

Sardunyanın yaprakları sararmıştı.
Bir süre sonra birbiri peşisıra düşerlerdi. Her sabah bu yazıhaneye gelince, köşede, telefonun bulunduğu sehpanın yanında sarı bir yaprak bulacaktı.

Çin gülü çoktan kurumuştu.
Neslihan'ın hediyeleri bunlar.

Yazıhaneyi açtığında -bahardı- getirip köşeye kendi eli ile yerleştirmişti.
Gri göklerin karanlığını, uzun soğuk kış günlerini, yalnızlığı ve sıkıntıyı bunlarla; sardunyanın parlak yeşil yaprakları ve çin gülünün par par yanan küçük ateş kırmızısı çiçekleri ile atlatacaktı.
Telefonun sehpasına serilen, beyaz, kenarları el işi dantela ile süslü örtüyü de unutmamalı.

Şimdi bu telefon çalacak ve kimbilir neleri başlatacaktı...
Orada, masanın başında, dirseklerini masaya dayaya-

rak ve elleri ile yanaklarını avuçlayarak ne zamandır telefona bakıyordu. Kalkıp, ağır ağır pencereye yaklaşıyor.

Kar.

Sessizce geliyor ve şehri kıskıvrak yakalıyor. Renkleri, şekilleri ve kıpırtıları kaybediyor. Sonra ağır ağır bütün zihinleri silen, bilgileri ve alışkanlıkları yokeden dansına başlıyor. Uzun, ince kolları ve binlerce kıvrım oluşturan saçları ile şehrin üzerinde *-gibi kar / geçen eyyâm-ı nev-baharı kovalar.*

— Acaba böyle miydi?

Sadettin 'nesli tükenmiş bir kuş' diyor. Partinin il başkanı da ona böyle demişti: "Bir takım nesli tükenmiş adamlarla iş tutmaktan vazgeçin Yunus Bey, kendinize yazık ediyorsunuz, memleket sizlerden hizmet bekliyor, gençsiniz, zeki, kabiliyetli, bilgili ve çalışkansınız..."

Nesli tükenmiş dediklerinden biri İsmail Usta. Nakkaş. Özellikle camilerin tezyinatı ile ömrünü geçirmiş. Derneğin Erzurum Şubesi'ni açtıklarında sağolsun, gelmiş boya işlerini yapmıştı. Yaşlı bir halk bilgesi. Eski kültürümüzün son yadigârlarından. Derneğin pencerelerini süsleyecek perdelerin üzerine klâsik motifle-

rin bazı şablonlarını geçirerek işaretlemiş sonra Neslihan bunları evde işlemişti. Sağdan soldan masa, sandalye bulmuşlardı. Kendisi evden bir kilim getirmişti. Küçük bir oda idi zaten. Sobayı kurup yakmışlardı. İlk çaylar ve Erzurum'da yapılıcak ilk işler. Birkaç meraklı liseli genç, şiir yazan üniversiteliler, Sırat-ı müstakim mektebinden arta kalan yaşlı bir din görevlisi ve...

Anadolu'nun kurtuluş savaşı ruh cephesinde henüz yapılmadı... Henüz yerlerde sürünen Türk-İslâm ruhunu tutup da kaldıracak olan irade... -Acaba böyle miydi?- *İlim ve ahlâk, hak ve adalet uğruna girişeceğimiz bu cihad... Millî hayat mazinin derinliklerinden gelerek istikbale doğru akan bir nehir gibidir...*

Yeni neslin velisi olacak zihniyet, gençliğine bir ruh aşılayacak ahlâk kahramanlarını yaratabildi mi? Yüksek kürsülerden güzel şeyler söyleyen mürşitlerin gençlikte doğmasını istedikleri imanın mahiyetine dair bu güne kadar bir kelime öğrenilemedi. Neslimizin nasipsizliği, aradığının ne olduğunu tanıtacak bir mürşide raslamayışı olmuştur... Memleket gençliğinin hangi ellerin hatası yüzünden asırlardan beri nasıl çorak ve akıbeti meçhul yollarda, ne gibi gafletlere... Duygu ve ideal sahasında sahipsiz bırakılmış Anadolu çocuklarını, Anadolu'nun yanık bağrında bir bayrak altında toplanmaya çağırıyoruz..

— Pek güzel demişti. Parti il başkanı. Ama nasıl, ne ile, kim ile?

— Evvelâ insana kıymet vermemiz lâzımdır. Kur'ân-ı Kerim'in insanı eşref-i mahlûkat sayan hükmüne hürmetten başka kurtarıcı yolumuz yoktur. Aynı zamanda bir ahlâk eğitimine kuvvetle başlamak lâzımdır. Devrimiz makina gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. Bizim ahlâkımız hörmet, hizmet ve merhamet prensiplerini kendinde birleştiren aşk ahlâkıdır, diye heyecandan boğulacak sesiyle -gereken cevabı- kendisine vermişti. Önce insan yetiştirilecekti.

Kar ufalıyor.
Demek ki sürecek, sabaha kadar yağacak.

Daha ikindi demeden karanlık bastırıyor.
Lala Paşa Camisi'nin bahçesindeki ağaçlara bakıyor. Kaç yıldır bakıyor bu pencereden. Bir türlü büyümüyorlar. Büyüyüp dal budak salmıyorlar. Orada öyle inatçı inatçı dikiliyorlar. Üstlerine yağan bu kar. -*Seni solgun hadikalarda arar*- Galiba huş ağacıydı bunlar. Gövdeleri soyum soyum soyuluyordu. Durdukları yerde zayıflıyorlardı sanki, yok oluyorlardı. Sonra bir bahar yeniden..

Odaya dönüyor.
Çıplak duvarlara. Soğuktan büzülmüş, yoksul yazıhaneye. Bir yanda Mehmet Âkif'in mustarip bakışları, eski çizgili kruvaze ceketli resmi. Tam karşısında heybetli vakarı ve yakasız gömleği ile Hüseyin Avni Ulaş. Bu

iki resmin bu uzun kış gecelerinde birbirlerine anlatacak ne çok sözü vardır.
Artık onun kimseye anlatacak bir şeyi kalmadı. Seminerler bitti. Liseliler dağıldı, üniversiteli şairler şiiri bıraktılar. İsmail usta, o yaşlı din görevlisi ve git git kaybolan esnaf kahveleri.
Ruhunda yanan ateşi her yana taşımak, gönülleri tutuşturmak istemişti. Evet işe ruh cephesinden başlamıştı. Bütün kuvveti, varlığı ile çalışmıştı. Hakk'ı tutup kaldırmayı gaye edinmişti. Bir neslin yetişmesine adamıştı kendini, bunun için oluşturulacak bir vasat hazırlamaya gayret etmişti.
Oysa daha Talebe Cemiyeti Başkanı olduğu yıllardan beri, onu parlak bir istikbalin beklediğini ima edenler çoktu. Konuşması etkileyiciydi, şiir yazıyordu, ismi duyulmuştu, ataktı. Bütün bunların ne mânaya gelebileceğini, neler getirebileceğini, diplomasını cebine koyduktan sonra hangi kapılara dayanabileceğini hesabedecek kadar hünerliydi.
Ama bildiği yolda yürümüştü işte. Gençliğini gömmüştü.
Bunun için il başkanına gözünü kırpmadan: "Parti bir ticarethâne açan veya bir şirket kuran ortakların hareketine benzer" diyebiliyordu.

Sonra telefon.
Gidip gelip telefon.
Şimdi çalacak ve kimbilir neleri başlatacak.

İçindeki arslanın yelelerini okşamaya ne zaman, nasıl başlamıştı? Kendini harcadığı fikri ne zaman, nasıl belirmişti? Yoksa bütün gençliği, yaşadığı olaylar, arkadaşlıkları, üstada karşı olan bağlılığı hep bir aldatmaca mıydı? Kişi kendini bu kadar mı tanımaz? Murat duysa acaba neler düşünür?

Kar bir ara diniyor.
Sükût.

Siyaset çirkefti. İnsanların birbirini yediği, insanların alınıp satıldığı yerdi. Doğru. Ama şurası var; buna da bir haysiyet kazandırılamaz mıydı? İşte Hüseyin Avni Bey. Siyaset meydanında halvet-der-encümen olamaz mıydı? Sonra nedir bu küçük çırpınışlar? Bu kendinden başkasını yok saymalar. Dışarıda akıp giden bir hayat var. Hayır, ona büsbütün arkasını döndüğü söylenilemezdi, gerçekleri gözardı ettiği söylenilemezdi. Yine de netice ortada. Demek sadece genç umutları bilemiş, filizlenen hayallere su serpmişti. Tek tük yalnız kalmış, cemiyetin dışında bırakılmış -öyle olduğunu sanan filozofi düşkünlerine- hatıralarına yaslanmış ihtiyarlara kucak açmıştı. Kimseye birşey verdiği yoktu. Reel olan buydu... Hah. Kelimeye bak: Reel. Doğru, reel olan buydu. Hayatın zaruretlerine karşı kimseye bir şey verememek. Ne fikir, ne menfaat. Belki de öğrenmiş olduğu bu idi. Kendisinden vaktiyle istenilenler. Zayıf vücudu ile taşıyamayacağı yüklerin altına

girmeler. Halbuki vermek lâzım. Vermek için de güçlü olmak gerek. İktidar.
İktidarın çekici yüzü. Kuvvet. Bir anma günü için Halk Eğitim Salonu'nu rica etmek, bir sinemayı kiralamak. Bir broşür bastırmak için, bir el ilanı için el açmak. Millî şuuru güçlendirmek, millî kültürü yaymak, mukaddesata sahip çıkmak... Çok güzel, pek güzel, böyle deniyordu ardından, alçak sesle, kimden yanasınız? Baş dik, gözler ilerde, kalbin çarpıntısı ve ruhun yükselişi: Hak'tan yanayız. Ah ne kadar tatlı, biz de haktan yanayız, daha doğrusu herkes haktan yana. Siz kiminle birlikte haktan yanasınız?

Bir cıgara yakmalı. Dumanını şu yeniden başlayan kara doğru savurmalı. Savrulan dumanlar arasından uzun, siyah, parlak bir Cadillac araba geçmeli. Demek içindeki arslanın yelesini sessizce okşayan ellerden biri bu siyah Cadillac. Diğerleri: Şu sobası yanmayan, geliratı meçhul yazıhane; bir türlü taksitleri bitmeyen eşyalar; Neslihan'ın kaç yıldır giyilmekten rengi atmış mantosu, hüzün dolu bakışları, ne ile uğraştığını ne akla hizmet ettiğini bir türlü kavrayamayan bakışları.

Biraz sonra şu telefon çalacak.
Parti il başkanı teklifini tekrarlayacak.
Uçtunuz gittiniz siz ey kuşlar / Sizi dallarda, lânelerde..
— Acaba böyle miydi?—

"KARA KUMUDUR KALAN"

.....
Sevda sırlı sularla sürüklendi sahile
Kara kumudur kalan kalbimde bozkırların
Ümitsizdi yolculuk ve dağıldı kafile
.....

Hasan Husrev

Murat Bey bu mu?
Bu kırçıl bıyıklarının önü, orta ve işaret parmaklarının ucu nikotin sarısı adam. Bir zamanlar, yani ciğerlerinden gelen hırıltı sesine karışmadığı günlerde herhalde çok etkili konuşuyor olacaktı. Gözbebeklerinin parıltısı kaybolmamış olsaydı, herhalde bu iri ve biraz şehla gözleri ile insanı bir anda etkiliyor olacaktı. Sonra o çaresizliğe mahkûm el kol hareketleri. İkide bir iyice seyrelmiş saçlarından geçirerek parmaklarını, offf mu, ufff mu, ahhh mı olduğu kestirilemeyen, sıkıntılı, uzun iç çekişleri, soluklanışları.

— Ortalığın durumunu goriyon Murad Bey, ortalığın durumu heç eyi değel. Bizim de elimiz dar.

— Anlıyorum Hüsnü Efendi, anlıyorum.
— Anlıyon, anlıyon ama gardaşım, senetler... senetler.
— .....
— Biz ne didik, Murad Bey dürüsttür, anadın mı, bizi zora goşmaz didik, malı teslim ettik, eski hukukumuz var didik, zammı mammı da hesaba gatmadık. Aha yüzün, öyle değel mi?
— .....

Kağıtçı Hüsnü Efendi çekip gitse de, senetlere sepetlere bulaşmış yapışkan görüntüsü kalacak. Kasketinin kenarından sızan yağ lekeleri döşemeye damlayacak. "Haftaya işi bitirek Murad Bey, işi süründürmiyek" diye başlayan veya biten cümleleri bu derbeder yayınevinin kâğıtları yer yer açılmış duvarlarında, tozlu camlarında, sigara dumanından sarı kehribara dönmüş tavanında dolaşıp duracak. Köşedeki raflara dizilmiş satmayan kitapların üzerine yığılıp kalacak.

Galiba üzüntülüyüz, suratımız asık.

— Boşveriiiin, böyledir bu kâğıtçı milleti. Nerede kalmıştık?

Sigara aranıyor. Sigarayı kimbilir nerelerde bırakıp unutuyor. Tahta masasının her yanı yanık. Sonra kibrit, çakmak. Bulamıyor bir türlü. Sobaya dönüyor. Odanın ortasında duran haşmetli sobaya. Maşanın ucuyla bir

kor parçası yakalıyor. Hafif kamburca, boyun damarlarını kalınlaştırarak, uzatıp kafasını kora doğru, sigarayı yakıyor. Bir iki nefes.

— Şimdi millî kültür, millî şuur demektir. -Oturuyor, tabla aranıyor bu sefer, bulamayınca sigarayı tahta masanın kenarına bırakıyor- Millî şuur nasıl kazanılacak? Nasıl hayatımızın her safhasına yayılacak? Burada önemle durmalıyız. Hayatımızın bir bütün olduğunu unutmamalıyız. Pek tabii ki insanlar sadece okuyup yazmıyor, düşünmüyorlar. Onlar aynı zamanda yiyen, içen, uyuyan, seven, sevilen yaratıklar.
Dönüp bir bakalım, Türklerde yiyecek kültürü üzerine neler söylenmiş?
Öyle değil mi ama! Bizim ne düşündüğümüz, biraz da ne yediğimize, nasıl yediğimize, ne kadar yediğimize bağlı değil mi? Şimdilerde ilerlemiş veya geri kalmışlık bir devletin fertlerine düşen ortalama protein miktarı ile ölçülmüyor mu? Bu ne demektir aynı zamanda?
Veysel tamamlıyor:
— Kişi başına düşen enerji miktarı.
— Evet. Tamamen öyle...
Gülümsüyor, Veysel'le benim konuya girebildiğimize, onu anlamaya başladığımıza inanıyor, buna memnun.
— Şimdi biz ne yapacağız yayınevi olarak, memleketin fikir namusuna, düşünce dünyasına yönelen çabalarımızla, eee, şey, şey yapacağız. Bu işi millî kültür bazı-

na oturtmaya, yemek meselemizin ilmî bakımdan halline çalışacağız. Çalışırken de öncelikle kendi yemek kültürümüze döneceğiz. Şimdi bakalım piyasadaki yemek kitaplarına. Bunların hemen hepsi yabancı dillerden tercümedir, veya ilavelerle genişletilmiştir. Adamlar ne yapıyor, şarkıyatçılar, batılı âlimler. Gidiyor bir memleketin bitki örtüsüne, otlarına kadar inceliyorlar. Şimdi bizde, bizim dağlarımızda hangi otlar, hangi şifalı bitkiler var, bilen var mı? Yok, alışmışız, illâ gavur gelecek inceleyip araştıracak, memleketine dönüp yayın yapacak, biz de ondan alacağız, tercüme ile, efendim... -Sesi çatallaşıyor- Yahu Veysel şu kapıdan seslensene çay getirsinler.
Veysel kapıya yöneliyor. Tam bu sırada:
— Ooooo, aleykümselâm Raci, aleykümselâm. Buyur, buyur.
Raci Bey, her kimse, birkaç saniye müteredditt.
— Geçiyordum da, şöyle bir...
— Hele otur, otur, çıkar paltonu, koy şuraya, Veysel, bir çay daha...
— Dışarıda bayağı ayaz var.

Ne camlardan yeterli ışık geliyor, ne tavandaki ampulden. Duvarlarda asılı resimleri seçemiyorum. Yazıları. Biri galiba Türklerin Ergenekon'dan çıkışını temsil eden acemice yapılmış bir tablo. Sonra Hattat Hâmid'in bir sülüs besmelesi. Mehmed Âkif. Peyami Safa. Bir de sarıklı, beyaz sakallı nuranî bir ihtiyar. Gelin-

ce Veysel'e fısıltıyla soruyorum. "Şu karşıdaki sarıklı resim kimin acaba?", "Ben de bilmiyorum, yani ismini bilmiyorum, ama Murat Bey'in şeyhi imiş galiba".

— Gençlere son yapacağımız neşriyatı anlatıyordum Raci. Bir yemek kitabı basacağız da...
Raci Bey'in dudak kenarlarında mânalı kıvrımlar oluşuyor. Gülüyor mu nedir?
— Yok canım, yemek kitabı mı?

Murat Bey'in yüzünde karanlıklar. Omuzları düşüyor. Kalkıp sobaya kömür atmaya davranıyor. İnce, uzun, eski bir kömür sobası. Açık ağzından sihirli bir kızıllık yayılıyor. Murat Bey akşamın önü sıra çöken karanlıkta bu kızıllığa kimbilir ne kadar daldı? Beceriksiz. Kömür kovasından dağılan, sağa sola sıçrayan kırıntıları ayağının ucu ile sobanın önüne itekliyor.

— Eee, öyle, ama bildiğin gibi değil. Yani piyasadaki yemek kitapları gibi olmayacak.
— Peki fikrî eserler satmıyor mu? Senin daha önce yayımladığın çok kıymetli eserler vardı, güzel kitaplar çıkarmıştın, onlara devam etsen.
— Ben de şimdi gençlere onu anlatıyordum. Yemek kitabı deyip geçmeyelim. Ünlü Alman bilgini Hehn kavimleri "soğan seven veya sevmeyen milletler" diye ikiye ayırıyor. Türkler başlangıçtan beri soğan seven milletler arasında yer alıyorlar. Türk kültürünün hazi-

nesi olan Kaşgarlı Mahmud'un eserinde pek çok soğan çeşitlerinin yazılı olması da bunu gösteriyor.

Bütün bunlar Raci Bey'in dudaklarında beliren kıvrımı giderebilecek mi? Murat Bey ne zamandan beri bu nevi kıvrımlara takılıyor. Yüksek seviyede fikrî eserlerden dem vuranlar ara sıra böyle uğrayıp gidiyorlar belki. Murat Bey'i bu soba ile başbaşa bırakıp gidiyorlar.

...Uygurlar, elimizde bulunan kaynaklara göre, Ortaasya ve Uzakdoğu'da "karpuzculuğun babası ve önderi" olarak görülmektedir. Çinliler karpuza Hsi-kua, yani "Batı kavunu" derlerdi. Hu Chiao adlı bir Çin seyyahı, Çin'in kuzeyinde yaşayan Kitan kavimlerine gitmiş, gördüklerini seyahatnâmesinde anlatmıştır. Kitanlar bilindiği gibi Proto-Moğol kavimlerindendir...

Murat Bey'in gençlerle niçin bu kadar ilgilendiğini şimdi daha iyi anlıyorum.

Laçınay'ın Rusça'dan Türkçe'ye 1945'de çevirdiği broşürde "Kımız sanatoryumları"ndan bahsediliyor. Veremle mücadelede kımızın önemi üzerine ne biliyoruz? 1912'lerde Rusya'da tam kırk adet kımız sanatoryumu varmış.
Veysel tanıştırıyor:
— İlhan. Hani size bahsettiğim mütercimlik yapacak arkadaş. Profesör Âsım Bey'in oğlu.

Babamın ismi geçince donup kalıyor Murat Bey. Bir süre öylece bakıyor bana. Bana mı bakıyor acaba, babama mı? Yoksa biraz önce geldiği gibi giden, giderken, "Yahu Murat, bırak bu yemek kitabı ayaklarını" diye yılışık sözler geveleyen Raci Bey'e mi?

Mütercimlikten falan vazgeçiyorum.
Bu her tarafından hüzün fışkıran yayınevini terketmeliyim. Neler kurmuştum oysa. Bir mâbede girer gibi girmiştim bu yayınevine. Murat Bey'i nasıl tahayyül etmiştim. Yazılarından, şanlı geçmişinden, gençlerin onun için anlattıklarından ve benim yönelişlerimden neler çıkarmıştım. Dâvayı omuzlayan, karşı olduğu fikriyata ve düzene taviz vermeyen, kendini bu yola adayan adam. Bu yüzden evlenememiş bile.
Keşke evlenmiş olsaydı.
O sobaya o kömürü o kadar beceriksizce boşaltmasaydı.
Beyaz gömleğinin yakası kirden arınsaydı. Belki ellerini seyrelmiş saçlarından daha az geçirecek, belki daha seyrek of çekecekti.

Dışarıda Veysel'le kıyasıya bir tartışmaya giriyoruz. Ben Murat Bey'in hem kendini hem de bizleri aldattığını, bunu bilerek isteyerek yapmadığını, artık kendisinin...
— Ne demek istiyorsun, diye serteliyor Veysel, ne demek aldatmak?

— Sakin ol. Serinkanlı düşün biraz. Adam bize yemek kitabının faziletlerini sayıp döküyor. Millî kültür falan. Bunlarda mutlaka doğruluk payı olacak tabii. Yılların birikimi var. Ama temelde işleyen sıkıntı bence kâğıtçıya olan borcu, başka bir çıkış yolu bulamamış besbelli, satar diye basacak yemek kitabını.

— Öküz altında buzağı arıyorsun hep. Murat Bey böyle bir şey olsa açık açık söyler. Ne yani beslenme meselesi önemsiz mi?

— Ona olan bağlılığından, etrafın ona verdiği havadan, hayallerinden ve seninle ilgilenen bir ağabey, bir önder aradığından bütün bunlar. Murat Bey artık bir noktadan sonra istese de bazı şeyleri size söyleyemez. Sizinle akran olamaz. O yalnız bir adam. Yalnız bırakılmış veya...

— Evet, veya.

— Bilmiyorum, neler olup bittiğini açıkca bilemem. Ama bitmiş, tükenmiş artık. Mücadelesini bir noktaya getirmediğini, reel bir başarı kaydedemediğini anlamış; kitapları satmamış, fikriyatı tutmamış...

— Yooo o kadar uzun boylu değil. İşte bizler varız, yeni nesiller var, zaten onun da hedefi...

— Yanılıyorsun Veysel. Fena halde yanılıyorsun. Bizler şimdi varız. Genç olduğumuz için varız. Ah, babamı tanısaydın. Farkına varmadın sen, Veysel başını öteye çeviriyor. Murat Bey'e toz kondurmak istemiyor.

— Birgün bize gidelim, sana babam, Murat Bey ve arkadaşlarının çıkardıkları eski bir dergiyi göstereyim,

oradaki yazılarını.
Gözleri iri iri açılıyor.
— Yaaa, niçin daha önce söylemedin? Niçin anlatmadın? Şimdi gidelim İlhan, n'olur şimdi.
— Beni yanlış anlama Veysel. Murat Bey'in mücadelesini küçültmek istemedim. Uzun süre direnmiş, hayatın zaruretlerine, düzenin işleyişine karşı dayanmış. Bunun için onu bütün derbederliğine rağmen, bütün yenilmişliğine rağmen seviyorum, saygı duyuyorum ona. Ama bu hüzünlü sevgi gözümüzü bağlamasın.
— Her neyse, boşver şimdi, dergileri merak ediyorum.
— Beni dinle, babama benzemek istemiyorum.
Acele ediyor Veysel, neredeyse koşuyor.
— Hey, duymuyorsun beni, babama benzemek istemiyorum dedim.
— Vapura yetişelim, haydi çabuk, koşsana be...

GÜN IŞIĞI NEREYE

Gün ışığı kuşkonmazın minicik dalları arasından süzülerek uzanıyor, birkaç masa ve sandalyeyi beyaza boyadıktan sonra camlı dolaba ulaşıyordu.

Bir demet gün ışığı.

İlhan, sarı saçlı, pembe yanaklı, küçük bir kızı uzaktan uzağa sever gibi onu seyretmeye durdu. İçinde binlerce toz zerreciği yüzüyordu. Bunlar salonun gölgede kalan kısımlarında sanki hiç yoktular. Yoksa gün ışığında kendilerini göstermek, varolduklarına inanmak, bir an için altın sarısına batarak parıldamak için mi böyle telâşla koşuşuyorlardı?
Nereden kalkmışlardı kimbilir, nereye konacaklardı?
Gün ışığı boyunca gözlerini kaydırdı İlhan. Işığın yıkadığı, sevgiyle kucakladığı eşyalara baktı. En son o büyük; gürgen ağacından yapılmış camlı dolaba.
Işık en son bu dolabın orta sıradaki raflarında duran on iki ciltlik bir kitabın beş cildini aydınlatıyordu. Kitaplar fes rengi sırtlarını, yaldızlı sırt yazılarını parlatıp

duruyorlardı.
Kalktı İlhan, gidip kitaplara bakacaktı. Bu şanslı kitaplara.

Evet, şanslıydılar.
Uzun, karanlık, rutubetli kış günlerini geride bırakmışlardı. Kütüphânenin beton zemini ile beton duvarları arasında yıllarını geçiren; bir gün, günlerden bir gün cilt kapaklarına değecek bir insan eli bekleyen, yıllarca bekleyen şu kitaplara. Hiç değilse işte gün ışığına kavuşmuş ciltlerine.
Dolabı inceden inceye gözden geçirdi. Kapağını yokladı. Hayır, çok uzun zamanlardan beri açılmamıştı. Bu dolabı açmak için belki bir çilingir getirteceklerdi. Kitaplar öylece sıralanmış, üzerlerine biriken tozları taşıyıp duruyorlardı. Gölgede kalan kısımlarına karanlık basmıştı. Sırt yazıları bile seçilmiyordu.
Bu kitapları kimler yazmıştı, kimler ciltlemişti? Nasıl, nereden, ne zaman buraya gelmişler, bu dolaba girmişlerdi?
Niçin bu kadar yalnız kalmışlardı.
Ve ne kadar çoktular.
Şüphesiz bu kütüphane kitaplarının çokluğu ile övünüyordu. Nadide eserlerinin varlığını ikide bir ilan edip duruyordu. Yurt dışı ve yurt içi kurumlardan bağışlar alıyor, kurdeleler kesiyordu. İşte bu on iki büyük cilt kitabı, fes rengi cilt kapakları ile kuzu kuzu yatan uslu kitapları da, tâ nerelerden, ne yazışmalarla, ne

harcamalarla getirtmişlerdi.

Birden dolabın kilidini kırmak, kapaklarını açmak, kitapların tümünü dışarı çıkarıp o gün ışığı altına yatırmak ve ..... güldü sonra.
"Kitaplardan çok insanlarla düşüp kalkmaya ihtiyacım var" diye düşündü. Bu kadar hüzün yeter.
Yurt boşalmıştı.

Günlerce süren tatil heyecanı, son kalkan otobüsle savrulup gitmişti.

Odalarda, çalışma salonlarında tek tük kâğıt parçaları. Bir kırık diş fırçası, bir eski kitap, köşeye savrulmuş bir yığın ders notu. Gidip bakmaktan kendini alamamıştı. "Demek delikanlı sınıfını geçti. Göğsünü gerip derin bir nefes aldı, onu boşaltırken bu yıl boyu, sanki yıllar boyu kendini sıkan cendereyi, şu garip yazılarla dolu teksir kâğıtlarını olanca gücü ile köşeye fırlatıverdi: "Canın cehenneme".

Tokası kopmuş bir terlik teki. Telleri yamulmuş elbise askıları, eski kravatlar, ayakkabı tozlarını almak için kullanılan bir fanila eskisi, boş kolonya şişeleri.
Odaları bir bir gezmişti.

Akşam oldu, olacak.
Garip bir sessizlik çökmüştü.

Sessizliğin içinde takunya tıkırtıları, gidip gelen ayak sesleri, uzaktan uzağa çalan bir küçük radyo, kesik kesik gülüşmeler.....

Gidip şadırvanın başına çöküyor.
Niçin burada kaldı?
Onun da gidecek bir evi, ailesi, heyecanla beklediği tatili yok mu?
Onun bir tatili yok belki ama babasının İngiltere'den getirdiği kumlu gri paltosu var. Yabancı dillerde yazılmış romanları var. Bütün bir kış her göreni ayaklarına baktıracak kadar görkemli bir çift çizmesi var.

Dişlerini fırçalıyor ve pijamalarını giymeden yatmıyor. Abdest alırken herkesin kullandığı takunyaları giymiyor -Mantar korkusu-. En çok buna alındılar galiba.

Sonra bir gece nedense mescidin tozunu almaya, süpürüp temizlemeye girişmesi. -Neden yaptım bunu? Alnım secdeye geldiğinde toza bulanıyordu, niçin bu kadar pasaklı bu arkadaşlar?- "Sen bırak İlhan, sen bırak, biz yaparız, elinden süpürgesini toz bezini almışlardı, sen bırak". Uzakta dur demeye geliyordu bu.

Hep arada bir mesafe bırakmışlardı.

Hayır, bu mesafe kendiliğinden oluşuyordu. Babasından, adadaki köşkten, yazlıktaki evden, ipek gömleğin-

den -İpeğin erkeklere haram olduğunu öğrenmişti, elvedâ annemin aldığı havaî mavi gömlek, elvedâ anne-.

İnce ince çay kokusu geliyor.
İlhan önünde kaybolan kâğıtlardan, kitaplardan başını kaldırıyor. Salonun öbür ucunda kütüphâne müstahdemlerinden biri oturuyor. Yanında hanımı. Yani boynundan attığı yün ile bir şeyler ören ve mırıl mırıl adama bir şeyler anlatan bu kadın. Şişman kadın. En yakışanı hanımı olması ve evlerinin bu kütüphânenin bir tarafına bitişik olması. Sonra çayın dört mevsim gizli kapaklı bir yerlerde demlenir olması. Adam esnemekten, önündeki eski gazetenin kıyısına köşesine birşeyler karalamaktan, uyuklamaktan kurtuluyor. Çayın kokusu.

Arada bir mesafe kalmıştı. Veysel hariç.
Nedense kravatlarının düğümü hep kalın ve düzensiz, elbiseleri ayrı renk ve biçimde olmasına rağmen sanki hep bir örnek, el örgüsü süveterleri hep keçeleşmiş. Veysel hariç.

Tutup onu Murat Bey'e götürmüştü.
Murat Bey, yılların dâvâ adamı, yılların yayıncı-yazarı. Peşine düşüp gidecekleri bir kimseye ihtiyaçları vardı. Sorularına cevap verecek, onları dinleyecek birine. Bir ağabey, bir önder. Çıkmazları vardı, oturmamış fikirleri, çizilmemiş yolları. Veysel anlatıp duruyordu. Nasıl

kendini dâvaya adamıştı Murat Bey, nasıl yıllarca çalışmıştı?
Kadın çayları getiriyor, adam hantal vücudundan umulmayan bir çeviklikle yığılıp kaldığı sandalyesinde dikiliyor. Gün ışığı camlı dolabı yavaş yavaş terkediyor. Kitapların fes rengi ciltleri bordoya, karanlık bir bordoya doğru gidiyor.

Hayır! Murat Bey olmazdı. O artık soylu yalnızlığı ile başbaşa kalacaktı. Üzerine yaşlı bekârlara has kalenderlik ağır ağır iniyordu. Gözbebeklerinde bir daha o eski, o delişmen kıvılcımlar parlayamazdı. Belki içten içe hatıralarına dönmeye bile başlamıştı.
Hem Murat Bey ile akran değildiler.
Ona aşklarını anlatamazdı. Herkesten gizlediği şiirlerini okuyamazdı. Arzularından, günahlarından, içindeki çağlayandan konuşamazdı.
Acaba bir baba mı arıyorum, yoksa bir hoca mı, bir arkadaş mı?

Artık gün ışığı kuşkonmazın koyu yeşil titreşimini gittikçe cam göbeğine kaydırarak, kaydırıp saydamlaştırarak son oyununu oynuyordu. Salon iyicene kararmıştı. Kitapların, açık ve anlaşılır düşüncelerin yerini müphem duygular aldı. Çayını içen adamın başı göğsüne düştü. Kadın örgüsü ile bütünleşip dondu.

— Bir süredir sizi izliyorum.

— Evet.
— Sanırım kendi kendinize konuşuyorsunuz.
— Evet.
— Bir derdiniz mi var?
— Evet.

İlhan başını çeviriyor. Lacivert mi, gri mi olduğu belli olmayan bir çift iri, mânalı gözün tâ içine bakıyor.

OYUN-BOZAN

Pazardı...
Gökyüzü masmavi, güneş pırıl pırıldı.
Adam şöyle bir dinlenecekti. İyice bir rahatlamayı kafasına koymuştu.
Önce bir banyo almıştı. Bir yandan saçlarını kuruturken bir yandan da akvaryumdaki balıklara yem vermişti. "Sizi gidi yaramazlar" diye onları sevmişti.
Sonra dişlerini fırçaladı, traş oldu, tırnaklarını kesti.
Spor giyindi. Yakası açık gömlek, açık mavi ince bir süveter, yumuşak ayakkabılar.

Profesör Âsım Bey'le karısı o gece dostları ile birlikte tiyatroya gitmişlerdi. Oyun çok iyi idi, memnun olmuşlardı. Çıkışta dostları onları bırakmadı, arabalarla şöyle bir boğaza doğru açıldılar. Bermutad bir miktar içildi, bolca konuşuldu. Geç kalmışlardı, bu sebeple geç yattılar ve geç kalktılar. Bütün bu gecikmelere rağmen Fetanet Hanım yatmadan önce saçlarını sarmayı ihmal etmedi. Ertesi gün için bir motor gezintisi yapmak üzere dostları ile sözleşmişlerdi.

Bigudili saçları şişkin ve uykulu gözleriyle kahvaltı sofrasını hazırlıyordu. Güzel bir gün olacaktı. Bahçeye bakan pencerenin perdesini iyicene açmış, odayı gün ışığı ile doldurmuştu. Âsım Bey pencerenin önünde sabah gazetelerini karıştırıyordu.
Bakan Yunus Bey uluslararası bir kongreye katılmak, bu vesile ile düzenlenen bir sergiyi açmak üzere İstanbul'a gidecekti. Bu kongreye önem veriyordu. Açış konuşması için küçük küçük notlar almıştı. Onları gözden geçirip, düzgün bir metin elde etmeyi düşünüyordu. Bu sebeple makamına bir süre kimsenin alınmamasını istedi.

İlhan galiba yine erken erken kütüphaneye damlamıştı. Gözlerinin rengi ilk bakışta lacivert mi gri mi olduğu seçilemeyen güzel kız da oradaydı. İkisi de tatlı tesadüf bahanesine ve kitaplara sığınmışlardı. Bir süre sonra bu basbayağı hesaplanmış buluşmadan sıkılacaklardı. Okuma salonunda kendileri ve gûya çaktırmadan onları süzen yaşlı memureden başkası yoktu.

Adam sahil boyunca yürüyordu.
Mis gibi deniz havası onu dinçleştirmiş, spor kıyafeti ile çevikleşmişti. Yaşına ve kilosuna aldırmıyordu. Gazeteleri koltuğunun altında her zaman geldiği sahil kahvesine vardı. Her zamanki sandalyesi boştu, sevindi.
Kahveci her zamanki gibi ona az şekerli bir kahve yaptı.

Profesör Âsım Bey'le karısı kahvaltıya oturmuşlardı.
Gerçi uzun süre buzdolabında kalmaktan ötürü katılaşmış, rayihasını epeyce kaybetmişti ama, Erzincan tulum peynirinin nefaseti yine de yerli yerindeydi. Kızarmış francalanın kırmızımtraklığı, birkaç marul yaprağı ve zeytinlerin yeşili, beyaz üzerine mavi damalı masa örtüsü, küçük eflatun yaprakçıklarla süslü çay fincanları, ortada bir demet menekşeyi kucaklayan küçük vazo ile Fetanet Hanım'ın kahvaltı sofrası, sevimliydi, zarifti.

Bakan Yunus Bey konuşma metnini tamamlamıştı. Çantasını gözden geçirdi, saatine baktı, piposunu aldı, sekreterini çağırdı.
İlhan'la güzel gözlü kız nihayet konuştular. Alçak sesle konuştular ve ister istemez bir münasebeti başlatan o münasebetsiz resmiyeti takındılar.

Herşey yerli yerinde idi.
Bir martı denize doğru süzülüyor, gökyüzünde bulutlar yürüyor, bir çocuk tatlı tatlı gülümsüyordu.

Bütün bunlar gibi adam gazetesini okurken o "ölüm ilanı"na rasladı.
Elleri ile oturduğu sandalyenin soğuk demir aksamını sıktı.
Gazeteden başını kaldırdı.
Gözlerini kıstı ve ufka doğru iyicene açık griye çalan

denize baktı. Yarısı içilmiş kahve fincanınından ve spor giysilerinden yayılan rehavet uçup gitmişti. Çıkarıp gözlüklerini sildi. Gazetesini dikkatle katlayıp kalktı. Telefona yürüdü.

Profesör Âsım Bey daha ilk cümlede Murat'ın vefat ettiğini anlamıştı. Ürperdi. "Sabahı beklemeyiniz dostum" diye bir ses çınladı kulağında, "geceden yola çıkınız". Kim söylemişti bunu, kim yazmıştı? "Aziz dost" diye başlayan mektupları kim yazmıştı?
— Nen var Âsım, kimdi o?
Rengi sararmış mıydı? Öyle elindeki ahize ile koltuğa yıkılmış mıydı?
— Yok bir şey, bir arkadaş vefat etmiş.
Fetanet Hanım içini boşaltıyor, müşfik bir yaklaşımla kocasının çayını tazeliyor.
— Kim?.. Ben de tanıyor muyum?
— Hayır, tanımazsın, eski bir arkadaş.

Bakan Yunus Bey, belki uçakta biraz kestirirsem açılırım, diye düşünmüştü. Hiç konuşmadı. Yıpranmış ve biraz sasarmış bir resme bakıp duruyordu. İkide bir arkasını çevirip, "Canım kardeşim Yunus'a" diye başlayan cümleyi tekrar, tekrar okuyordu. Bir ara yüzünü gizleyip ağladı. Cenaze ikindi namazını müteakip kaldırılacaktı. Oraya gitmeli miydi? Partisine, fikriyatına ve bütün yapıp etmelerine muhalif olduğu herkesçe bilinen bir kişinin cenazesinde "görünmeli" miydi? Ya kongre.

Veysel nefes nefese yurtları dolaştı, kahveleri. Geçerken kütüphaneye uğradı, İlhan'ı görüp Murat Bey'in vefat haberini verdi.
İlhan güzel gözlü kıza baktı, baktı.
O kadar uzun ve konuşmadan baktı ki, kız bu bakışlardan aşka dair pek birşey çıkaramadı. Endişelendi hatta. Sonra yine öyle sessizce kalkarak, "gitmeliyim, sonra görüşürüz" diye bir iki kelimeyi zorla söyleyip uzaklaşan İlhan'ı "garip, ama yine de sevimli bir çocuk" diye değerlendirdi.

Musalla taşı, yeşil örtü ve tabut.
İnsan irkiliyor.
Yürüyüp giderken bir görünmez duvara çarpıyor sanki.

Yunus Bey, "Sayın Bakan"lığı bir yana atarak, başını Profesör Âsım Bey'in omzuna koyup, iyice bir ağlamak istiyordu. Âsım Bey arabasından hiç inmeksizin bu merasimi öylece bulunduğu yerden yaşlı gözlerle seyretmek istiyordu. İlhan, deresi, tepesi, ağacı, engebesi olmadan bir düzlük, göz alabildiğine uzanan bir bozkırda olmak, yürümek, yürümek, yürümek istiyordu.

Hepsi de kalabalığa karıştılar. Ancak cenazelerde görülebilen ve akla istenmese de, "yahu cenazeler de olmasa birbirimizi göremeyecek miyiz?" sorusunu getiren tanıdıklara rasladılar, kucaklaştılar. Acı acı gülüm-

sediler. Merhum hakkında "daha dün..." diye başlayan kısacık hatıralar anlattılar.

.....
mevki ve makam peşinde değildi..... hizmet aşkı ile yanıp tutuşuyordu... kendisini dâvaya adamıştı... gençler öksüz kaldı, bizler öksüz kaldık, memleket öksüz kaldı.....
Kimdi bu? Niçin böyle konuşuyordu? Ne hakla? Ama olur. İnsanlar ölür ve cenazeler kalkar. Söyleyecek sözü olanlar için bu da bir vesiledir. Âsım Bey tahammül edebiyordu artık, yavaşça sıyrıldı kalabalıktan, arabasına doğru yürüdü. Yarı yolda iken cemaat imamın sorusuna "Helâl olsun, helâl olsun" diye karşılık verdi. Âsım Bey bıraktı kendini. Neyi helâl edeceklerdi? Alacaklı olan Murat'tı.

İlhan mezarlıkta ölümün Murat Bey'e nasıl geldiğini düşünüp durdu. Bekar odasına nasıl girdiğini, günlerdir yıkanmayı bekleyen çamaşırlara, rengini atmış havlulara, masanın üzerindeki yarısı içilmiş sigara paketine, çakmağa, açık sayfası üzerine kapatılmış ve artık yarım kalmış kitaba, duvardaki fotoğraflara nasıl yaklaştığını. Murat Bey'in seyrelmiş saçları ve yorgun gözleri üzerinde gezindiğini. "Elbet bir gün, geniş ve ferah bir zamanda" diye ertelenmiş müsvettelere, dosyalara; şevkle, hevesle çıkarılıp dağıtılan eski dergi nüshalarına dokunduğunu.

Ağır, acı bir su yutar gibi oldu sonra, gençlere baktı. Murat Bey'i gerçekten sevenlere. Hepsi de birşeyler yapmak istiyordu. Tabutun bir köşesinden tutmak, mezarın üzerine indirmek, bir kürek toprak atmak, su taşımak. Bütün bunlarla dâvayı omuzlamak arasında fark kalmamıştı.

Kısa süren hafif bir yer sarsıntısı gibi gelip geçti ölüm. Gökyüzü yeniden maviye boyandı. Korna sesleri yeniden duyuldu.

Bakan Yunus Bey saatine baktı. Kongreyi kaçırmıştı ama serginin açılışına yetişebilecekti. Lâkin büyük bir bezginlik duyuyordu. Kongreler, sergiler falan. Şu makam arabasının parlak, sıvaşık siyah rengi. Lüzumsuz şişkinliği ile cebinde yatıp duan pipo.

Pipo.

Mezarlığın yeşil otları adamın beyaz spor ayakkabılarını kirletmişti. Açık mavi süveterinin üzerine mezara atılan toprağın küçük bir parçası yapışmıştı.

Bu gibi durumlarda, yani Âsım Bey'in kendini bulduğu, içinin sesini yakaladığı anlarda hep olan şey gerçekleşti: "Kâbe'ye varıp toprağına yüz sürmeli". Bu fikri-sabit, bir arınmadan, bir kurtuluş çâresi olmaktan çok gözyaşlarını alabildiğine akıtacak bir imkân olarak

beliriyordu. Kirletilmiş mazi fikrine ancak böyle karşı-koyabiliyordu, derin bir pişmanlık ile.
Âh, teslimiyet...

Bir kere taviz verildi mi, asla çiğnenmemesi gereken unsurlar bir kere gözden çıkarıldı mı, kalbin aynası bir yerinden çizildi mi, kefareti büyük oluyor. Hatta Âsım Bey'in şimdi kederle peşpeşe hatırladığı gibi çizikler çatlağa, çatlaklar uçurumlara ulaşıyor. Ve karısı fütursuz konuşuyor:
— Bizi iskeleden alacaklar Âsım, belki adalara kadar açılırız, geç kalma.
Dalgın, ağır ağır sürüyor arabasını. Geç kalmak mı? Yanlış, koyu gaflete bürünmüş ömründe mütemadiyen "geç kaldığını" ona hatırlatan, yaşarken hatırlatan ve öldüğünde işte bir daha şiddetle hatırlatan Murat. Ona "sabahı beklemeyiniz dostum, geceden yola çıkınız" diye yazılar gönderen kendisi.

İlhan, Veysel ve bir gurup gençle yürüyor. Mezarlık dönüşü Murat Bey'i konuşacaklar. Ertesi günler hakkında yazılanları okuyacaklar. Daha sonraki günler arada sırada hatırlamak üzere unutacaklar. Geriye sadece Murat Bey'le sağlığında tanışmış olmanın gururu kalacak. Ve yeni bir Murat Bey arayacaklar.
Gençlerden biri, "Herhalde adına bir ödül koyarlar" diyor. Öbürleri buna muhakkak nazarı ile bakıyorlar.

İlhan son bir defa geriye, artık nemli toprak yığını altında kalan Murat Bey'e dönüyor. Mezarın başında, arkası dönük, başı önüne eğik biri duruyor.
Otların ve mezarlık çiçeklerinin arasına, rüzgâra ve kabir taşlarına doğru ince bir çiriş kokusu yayılıyor.
Kunduracı Kerim Usta'nın yanaklarından damlayan gözyaşları toprağı ıslatıyor.

IRMAKTAN ÖTEYE

Ona,
— Hayatta paradan daha değerli şeyler de var, demiştim.

Gözleri ilk bakışta lacivert mi, gri mi olduğu kestirilemeyen kızın babasıydı. Anlamlı bir yazıhanesi vardı. Çin işi koltuklar, Japon estampları, garip bitkiler. Bir yazıhane için fazlaydı, şüphesiz fazla. Aşhap üzerine fildişi ve opal gibi renkli taşlar ile çalışılmış renkli tablolar. Ming sülalesine ait imzalı bir fildişi biblo, yanında Rus generallerinden birine ait imzalı, gümüş, mineli tütün tabakası, saks biblolar, altın ve gümüş zarflı kahve fincanları, gümüş yazı takımı. Uzakdoğu ile iş yapıyor. Antika ve kıymetli eşyalar daha çok hanımının merakı.

— Biz bu işin ilmini yaptık, diyor.

Adam gerçekten üniversitede kürsü sahibi. Cümleyi çok bayağı buluyorum. Bu cümle ve bu yazıhane. Beni

ne zannediyor, sokakta dolaşan biri mi? "Biliyorum, sizi tanıyorum" demiştim. Kendimi yerli filim kahramanlarına benzetiyorum. Demek hayatta paradan daha değerli şeyler var. Hayır. Yerli filim kahramanları hiç de gülünç değil. Onlar da benim gibi durup dururken "Hayatta paradan daha değerli şeyler var" diyorlar. Pek tabiî hayal perdesinde. Şeyh Küşterî'den beri rumuz erbabına bunları aktarıp duruyorlar. Mum ışığı ile efsunlanan, renkli, parlak, yer yer silikleşip saydamlaşan, uzuvları uzayıp kısalan, bir görünüp bir kaybolan hayatta.

— Özgürce yetişti kızım, diyor.

Özgürlük perdeleri dalgalandıra dalgalandıra içeri boşalıyor. Kristal cam kullanılmış kapılardan geçiyor. Rustik stilde meşe kaplama kütüphaneye yanaşıyor. Atlayıp en üst rafa, onun da üzerinde yer alan Hattat Bakkalköylü İzzet Paşa'ya ait, 1277'de yapılmış, siyah kadife üzerine sim işleme besmele ve kelime-i şahade levhasına dokunuyor.
— Onu sıkmadık. Kendi haline bıraktık. yetenekleri doğrultusunda özgürce gelişip serpilsin diye. Bütün bunlar onu gözden çıkardığımız anlamına gelmiyor tabiî, anlıyorsunuz değil mi?

İnanç, ibadet, ahlâk, fazilet, ilim, sanat..... Lâkin bu yazıhane. Neler düşünmüştüm, her biri sekiz okka ke-

limeler, demir leblebi cümleler. Ona düşünme fırsatı bile vermeyecektim. Eni sonu hepimiz gibi bir insandı. Etten ve kemikten yapılmış bir insan. Pek tabii bir ruhu olmalıydı.

— Gençlikte idealist olunuyor. Hepimiz öyle yetiştik. Etrafı toz-pembe görüyorduk. / Yine yerli filim havası, niçin toz-pembe. / Sevecenleşiyor. Delikanlı, bak şimdi, neydi isminiz, unutuyorum, ha İlhan, oğlum bak, ben de gençken dünyaya nizam vermeye kalkmıştım, ne delilik, arkadaşlarla bir dernek bile kurmaya kalkmıştık -Dalıyor- Hey gidi. Güzeldi, asil duygulardı, ama akla dayanmıyordu, gerçekçi değildi. Gerçekçi olmak lazım. Değil mi ama.
Kalın bir adamdı. Dudakları, kaşları, boynu, beli, kalın sesliydi. Gerçekçilik anlayışıyla bu kalınlığının böylece uyuşması, İbrahim Hakkı hazretlerinin ilm-i kıyafet bahsinde söyledikleri ne kadar doğru. Onu böyle kalınlaştıran, bu yazıhaneyi, sonra evini/evlerini/bahçelerini vitrinlerini dolduran, her yanını kuşatan ince işler, antikalar, sanat eserleri olamazdı. Dolayısıyla hayatta şu sanat dediğimiz şeyin de paradan daha değerli olduğu söylenemezdi. Kalın purosundan yüzüme ve karısının sevgili antikalarına doğru kalın dumanlar savuruyordu. Çok insafsız davranmadım, bu kalınlığı ona ben yakıştırmadım. Bütün yerli filim kahramanları gibi işte kalın dumanlar arasında kaybolup gidiyorum.

— Sizinle tartışmaya gelmedim. Kızınızla olan ilişkimizi bilesiniz istedim. Dürüst olmaya çalışıyorum. Beni tanımanızda yarar olduğunu düşündüm.

Sertleşiyordu, ağzında tükürük ve salyalardan bir demet. Kendim gibi onu da yerli filim kahramanlarına benzetmeye başlamıştım. Burası, bu yazıhane, Karagöz perdesi değil, toparlanmalıyım. Başımı dik tutmalıyım. Henüz hayata adımımı atmadan...
Ne Köroğlu donuna girip, beni isteyen, benimle bir ömür geçirmek için canını vereceğini söyleyen bu kızı atımın terkisine vurup kaçırabilmiş; ne de Leylâ'nın Mecnun'u gibi boynumu bükerek çöllere açılabilmiştim.
Yoksa...
Statükoyu korumalı mı? Bu ilk bakışta gözleri lacivert mi, gri mi olduğu çıkarılamayan kızla evlenip bir yuva mı kurmalı? Bu kalın adamın gittikçe kalınlaşan, göbek bağlayıp yağlanan damadı mı olmalı?

— Çoktandır sizi araştırıyorum. Kim olduğunuzu, nasıl yaşadığınızı, ailenizi, babanızı tanıyorum zaten. Bir ara hastanelik olmuşsunuz. Doktor Ayhan Bey'i tanırım /Neyse herkes birbirini tanıyor./ Sonra o medrese kalıntısı yurt, orada neler dönüyor haberimiz var. Ancak bana gelişiniz, meseleyi olduğu gibi anlatmanız, inançlarınızı fikirlerinizi ortaya koymanız, bir şahaser, samimiyet örneği. Lakin ben bir babayım, içtimaî bir

mevkim, fikirlerim ve kurulu bir düzenim var. Kızımın nasıl biri ile evleneceği, evlenmesi gerektiği, nasıl bir hayat sürmesi konularında isteklerim, en azından temennilerim var. /Yeniden yumuşuyor, gözlerini kırpıştırıyor./ İsterseniz üniversitede kalınız, yardımcı oluruz. Baban da ister bunu, o da bir hoca, bir ilim adamı. Sonra muhitimiz.

Evet. Avrupa. Bir klüp ve tenis. Çocuklarımız olacak, az sayıda. Bu eşyalardan bir kısmı. Koleksiyon merakı.

— Günümüzde paradan daha gerçek, daha değerli bir şey yoktur.

Hayır, tehdit etmiyor, iknaya çalışıyor. Ansızın Murat Bey'in bekâr odası, yıkanmamış çamaşırlar, rengi atmış perdeler, sigara külleri ve o muhteşem soba. Bu güzel kız ile birlikte olmalıyız. Birlikte hayatta paradan daha değerli şeylerin var olduğunu göstermeliyiz. Lâkin bu adam. Babam için ilim adamı dedi. Aslında kendisini kastediyor. Farketmez. Hangi ilim. Sonunda keşfettiği hakikat: Hayatta paradan..... Hem kürsüye hakim, hem memleketin ihracat-ithalatına, belki siyasetin de içindedir. Babam bunu beceremedi, dekan seçimlerine bile giremedi. /Beceriksiz-Annemin sesi/.

Diploma törenine katılmadım.
Geriye öğrenci velilelerinin arkasında bir yere iliştim,

olup biteni seyre daldım. Bu ana-babaların çoğu yıllar önce böylesi bir törene dahil olmuş, heyecandan pembeleşen yanakları, terli perçemleri ile kendilerine uzatılan kırmızı kordelalı beyaz kâğıdı alıp bağırlarına basmışlardı. İşte bir kez daha, bu sefer yürekleri iyice yufkalaşmış, gözyaşlarını tutamaz olmuş halde kızlarının, oğullarının başarılarını birlikte yaşayacaklar.
Mezunlar cüppelerini giymiş, başlarına o tuhaf başlıkları geçirmişlerdi. Şüphesiz bu elbiseler, sırmalı, püsküllü şeyler, törenin yapılacağı salona mistik bir hava sıçratıyorlardı. Öğrenciler, veliler ve hocalar bu havadan ayrı ayrı nasiplerini alıyor, tören süresince kendilerinden, zaman ve mekândan hayatın süflî taraflarından uzaklaşıyor, yüce bir duygu ile sarsılıyorlardı. Sonra.

Veysel de diplomasını alıp kuzu kuzu tayin edildiği makama yürüyecekti.

Caddeler, arabalar, evler ve törenler; gözalıcı renkleri, coşkun gümbürtüsü ile geçen bando takımı, uçuşan balonlar; okullar, laboratuvarlar, senetler ve çekler; ev-sahibi ve kiracılar; barajlar ve fabrikalar, pasaportlar, süs köpekleri, kiralık kadınlar, arkadaşlar ve diplomalar.
Herkes bu tören sonunda kendine ayrılan yere yerleşecek. Bütün bu sayılmayacak kadar çok unsur arasında sıkışıp kalacak. Belki onlar da şu anda benim gibi ha-

yatta paradan daha değerli şeylerin var olduğuna inanıyorlar. Buna inanarak tayin edildikleri makama kuzu kuzu yürüyorlar.

Güzel kızı babasının ve annesinin ortasında buluyorum.
Elinde bir bardak meyve suyu, yanakları pembe, başında o garip başlık. Babasının hayvanca kalınlığına karşılık, annesi şeytanca ince. İlk gördüğüm ince uzun kemikli parmakları, kırmızıya boyalı uzun tırnakları. Sonra bıçak izi gibi ince kırmızıya boyalı dudakları, küçük kırışıklıklar arasında kaybolmuş, boyaya batmış gözleri. Bu aileye karşı insafsız değilim aslında, bütün bunlar tören havasından olacak.

— Neredeydin İlhan? Niçin törene katılmadın?
— Geç kaldım.. Eeee, geç kalınca da, katılmadım.

Bu yalanı niçin uydurdum? Bu güzel kızı şu anda incitmemek için. Durup dururken bir tartışmayı başlatmamak için. Henüz yaptığım tahsile, aldığım diplomaya bir mâna veremediğim için.

Hayır. Bu kızla evlenip üniversitede kalmak kolay değil. Bana çekici gelen tarafı kalın duvarlar arkasına gizlenmiş olması ve bazı kapıların kütüphaneye açılır olması. Bütün bunlar bir dünyanın inşası için kâfı değil. Dahası bu şehir, bu aile. Ardından jüriler, senatorlar,

ideolojiler. Kelimelerin saltanatı. Üniversite kitaplara bile dost değil, bana yoldaş olamaz. Yol hiç.

Genç, tecrübesiz, çiçeği burnunda biri miyim? Gerçekten öyle miyim? Babamı ve Murat Bey'i tanımış olmam yetmiyor mu? Evimden, ailemden ayrılıp, dâvayı omuzlayanların arasına katılmak için o medreseye koştuğum yalan mı? Dudağımı müstehzî kıvırıyor ve:

"Elimizde kalan ne
Sorarım sana anne".... diyorum.

Yolculuğum böyle başladı.
Bir de Veysel'den gelen mektup.
"Kasabanın hemen yanıbaşından geçen ırmağı görmelisin. Tam senlik. Yılın sekiz ayı suları pırıl pırıl. Silip parlattığı, yuvarlaklaştırdığı taşların üzerinden köpükler sıçratarak öyle bir akıyor ki....."

Bu mektupta bana gülümseyen kelimelerin arasına insanları ve onların elinden çıkma şeyleri katmamağa çalışarak, otobüs penceresinden hep dağlara, dağların doruklarında kümelenen bulutlara bakarak gittim.

Veysel evlenmiş ve şişmanlamış.

Hep kıravat takıyor, takım elbise giyiniyor. Onu bu kasabada seviyor ve sayıyorlar. Kendisini bilgili cana ya-

kın, dâvaya hizmet eden, gayretli bir genç olarak değerlendiriyorlar. O da elinden geldiği kadar bu kadirşinaslığa karşılık vermeye çabalıyor. Avukat yazıhanesini kâh bir yapı kooperatifi, kâh bir kütüphane, kâh bir parti ilçe merkezi gibi kullanıyor. Ne kadar çok geleni gideni var.

Evi ırmağa bakıyor. Bahçesinde hanımelleri, zerdali ve kara dut. Akşam yaslı iniyor, derin derelere kılıç gibi gölgeler uzanıyor. Balkondaki sedire uzanıp kasabadan şehre doğru ilerleyen traktörlere, kamyonlara dalıyoruz. Hanımı vişne şurubu ikram ediyor. Birbuçuk yaşındaki oğlu İsmail düşe kalka dolaşıyor, etrafa gülücükler yağdırıyor.
Veysel mennun, mutlu.

Kasabadaki hayatını anlatıyor, hizmetlerini, karşı tarafta olanlarla mücadelesini. Etrafına topladıkları ile önce bir kitabevi açmış. "Okumuyorlar" diye yakınıyor, "Üniversite tahsili insana bir şey vermiyor".

Gece yaprak kımıldamıyor. Cırcır böcekleri. Kalkıp pencereden ırmağa doğru bakıyorum. Memurlar kulübünün ışıkları hâlâ yanıyor. Ay çıkmış, yükselmiş, ışığı ırmağın şırıltısına katılıyor. Yarın şu suyun eteğinden tutalım bakalım. Veysel söz arasında kasabada bulunan bir ulu zata intisap ettiğini söyledi, sesine esrarlı bir ton verdi.

Yarın olsun...

Beni bırakmıyorlar.
Kasabanın civarında bulunan bir mesire yerine gidilecek. Çıkınlar, sepetler hazırlanıyor. Eşraftan biri koç kesecekmiş. Veysel nerdeyse "Bütün bunlar senin için. Biraz anlayışlı ol, bir şeyler söyle, azıcık siyasetten, gidişattan bahset" diyecek. O yerini bulmuş, unsurlarını sıralamış, suyunu oluğa bağlamış. Artık yaşayacak ve oluktan dökülen suyun sesini dinleyecek. Kendisini kasabanın sulanmış, süpürülmüş sokaklarından geçerken selâmlıyorlar. Kasap etini, köylüler sebzesini, yumurtasını getiriyor. Bahçenin arkasında, kayısı ağaçlarının altındaki çayırda iki kuzu otluyor. Güze kesilecek, kavurma yapılacak. Veysel'in evinde aransa pekmez, pestil bile çıkabilir.

Irmağın kaynağı çok uzaklarda sisler arasında dikilen yüce dağlarda olmalı. Tepelerinden kar eksilmezmiş. Boğazın en ucundaki köye kadar minibüsle geldim. Dağ köylüleri ile yolculuk ettim. Ne düşündükleri belli olmayan, az konuşan, sakalları uzamış, boyunlarında lamba şişesi taşıyan köylüler.

Irmak beni yakaladı.

Bazan eğilip suyundan içtim, bazan belime kadar girip içinde dolaştım. Kendimi derin yarlara, çalvanlara,

meşe yaprakları ile yarpuzların kokusuna bıraktım. Alabalıklar, toy kuşları ve çiğdemler gördüm. Sularda oynaşan ışıkları, bu ışıklar altında türlü renklerle parlayan çakıl taşlarını seyrettim. Yürüdüm. Daracık patikalardan, insan ayağı basmamış kumsallardan geçtim. Dağ keçileri ile karşılaştım, kaya güvercinlerinin vahşî, tedirgin, çırpıntılı kalkışlarına baktım.

Irmağa ve Veysel'e teşekkür etmeliyim.

Su yüzünü yüzüme tutuyor, gözlerimin pası alınıyor. Akşamı ve ırmağın şarkısını dinliyorum. Yıldızların nasıl eğilip yeryüzünü selâmladığını, yaban lâlelerinin boyun büküşünü, vakur kayaların sükûn içindeki hareketini. Bir kalbim olduğunu duyuyorum. Ağlıyor ve yalvarıyor. Lime lime olan bakışım bütünleşiyor. Bir su sineğinin pul kanatları üzerinde her şey bir anda aydınlanıveriyor.

İçinde olması gereken bir şeyin kaybından hangi mağaraların ücrasına saklandığımı, oradan hiç çıkmamak üzre kendime dâvalar aradığımı anlıyorum. Herşeyi tamamlayacak olan o şey. Ancak onunla varolabilirim. Irmak bir başlangıç.
Bir düş.
Ama bir yol ve bir yoldaş. Ne tabiat parçası, ne çiftlik hayali. Ne kaçıp gitmek, ne ekip biçmek. Sefer de içimde, tahammül de.

Kasabanın çıkışında bir çöp kamyonu yükünü ırmağa boşaltıyordu.
Şoför terli perçemlerini parmakları ile düzeltiyor, dikiz aynasında bıyıklarını buruyor.

Artık gidebilirim.

Veysel son sözlerini utana sıkıla söylüyor, neredeyse kulağıma fısıldıyor:
— Önümüzdeki seçimlerde muhtemelen aday olacağım.
Gülümsüyorum. Rahatlıyor. Bu haberi son dakikaya saklamış.
Ona ters cevaplar veremeyecek, bu kararından caydırmaya kalkışamayacaktım. Otobüs kalkmak üzere.

Pek tabii Veysel. Adaylığın muhtemel değil, muhakkak. Irmak kıyısındaki ev, bacaklarına dolanan birbuçuk yaşındaki oğul, vişne şurubu, diploma, vergi levhası ve borcunu bitirdiğin araba kadar gerçek. Dâvaya hizmet yolunda atacağın adımlardan biri de bu. Halkalar birbirine ulanıyor ve zincir tamamlanıyor.

Seni, içine yerleştiğin hayatı, gün gün sivriltip, parlattığın geleceği anlıyorum.

dergâh yayınları

MUSTAFA KUTLU

bütün eserleri

Kapıları Açmak

♦

Menekşeli Mektup

♦

Chef

♦

Rüzgârlı Pazar

♦

Tufandan Önce

♦

Mavi Kuş

♦

Beyhude Ömrüm

♦

Uzun Hikâye

♦

Hüzün ve Tesadüf

♦

Yokuşa Akan Sular

♦

Yoksulluk Kitabı

♦

Ya Tahammül Ya Sefer

♦

Arka Kapak Yazıları

♦

Bu Böyledir

♦

Sır

♦

Şehir Mektupları

♦

Akasya ve Mandolin

♦

Yoksulluk İçimizde

♦

Zafer Yahut Hiç

♦

Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı

♦

Huzursuz Bacak